

НЕВИДИМИЯТ КОМИТЕТ ИДВАЩИЯТ БУНТ

Превод от френски: Георги Константинов Георгиев, 2010

chitanka.info

ПОД КАКЪВТО И ЪГЪЛ...

Под какъвто и ъгъл да гледаме, настоящето се намира в безизходица. И това не е най-малкото му достойнство. На тези, които искат непременно да живеят с надежда, то ограбва всяка опора. Тези, които претендират, че имат решения, биват опровергавани ежеминутно. По подразбиране всичко върви от трън та на глог. „Няма бъдеще!“ е мъдростта на една епоха, която, под звуците на измамата и самоизмамата, приема, че всичко е напълно нормално. Епоха, която е достигнала нивото на съзнанието на първите пълкари.

Сферата на представителната демокрация се затвори в себе си. От ляво и от дясно, еднакви нищожества заемат пози на жреци или се правят на девственици. Това са същите шамандури, които сменят речите си според това дали са на власт, или в опозиция. Тези, които все още гласуват, създават впечатление, че нямат други намерения, освен да предизвикат експлозия в урните със своя вот на абсолютен протест. Изглежда хората продължават да гласуват всъщност *против самото гласуване*. Всички, които фигурират в бюлетините, са на светлинни години от висотата на задачите, които днешната ситуация поставя. Дори със самото си мълчание, населението изглежда безкрайно позряло от всички клоуни, които се карат и бият за гласовете му, за да го управляват и да се облагодетелстват. Всеки полуграмотен наследник на емигранти от бившите колонии е по-мъдър в словото си от всеки от нашите така наречени ръководители с техните кухи фрази и декламации. Винтът на капака на социалната тенджерка е затегнат до крайност, докато в същото време отвътре налягането продължава да се покачва. Излетял от Аржентина, призракът на „Да се махат всичките!“^[1] започва сериозно да тревожи нашите държавнически „глави“!

Пожарите от ноември 2005-та все още хвърлят отблясъци върху съзнанието на всички ни. Тези първи огньовете на радостта са кръщението на едно десетилетие, изпълнено с обещания. „Приказките от 1001 нощ“ на медийните Шехерезади за „предградията против

Републиката“, ако и да влияят все още, са лишени от силата на истината. Пламъците на бунтовните огнища стигнаха до центъра на градовете, макар и да бяха методично и педантично премълчавани. Цели улици в Барселона горяха в знак на солидарност, без никой да научи за това, освен обитателите им. И дори твърденията, че пожарищата са угасени, не са верни! Сред обвинените могат да се забележат хора с всякакви профили — обединени от омразата към съществуващото общество, независимо от класовата им принадлежност, от расата или кварталите. Новото не е в „бунта на предградията“, което не беше новина и през 1980-та година, а в разрива с установените форми и норми. Атакуващите не слушат никого — нито *големите* братя и сестри, нито местните сдружения, които трябваше да управляват „нормализацията“. Никакъв „SOS Расизъм“^[2] не може да развие своите ракови метастази в зреещите събития, на които единствено медийната *омерта*^[3], фалшификацията и умората се опитват да бъдат спирачка. Цялата тази серия от нощни удари, анонимни атаки, страст към мълчаливото разрушение, успя да отвори максимално пропастта между политиците и отрицанието на политиката.

Никой не може честно да отрече очевидния заряд на тази атака, която не формулира никакви искания и няма друг апел освен **заплахата**. Трябва да бъдеш сляп, за да не видиш всичко, което означава това решително отрицание на политиката; или да не знаеш нищо за автономните движения на младежта от последните 30 години. Те станаха първите жертви на бакалското „общество на консумацията“, което не заслужава повече уважение от паметниците в Париж от края на „Кървавата неделя“^[4].

Вече няма да има *социално* решение на настоящата ситуация! Първо, защото цялата смес от социална среда, институции и индивидуални мехурчета, които по навик продължаваме да наричаме „общество“, няма консистенция и второ, защото вече не съществува език за общо преживяване. А не можем да споделяме блага, ако не споделяме общ език. Бяха необходими половинвековни идейни борби около Просвещението, за да се стигне до спойката на мисълта за възможността на Френската революция и още един век работнически борби, за да се роди от планината мишката на прословутата „социална държава“. В борбите се създава езика, с който се формулира новият

ред. Днес няма нищо подобно. Никой от „проблемите“, формулирани със социалния език, не намира решение. „Пенсионният въпрос“, въпросът за „несигурността“, за „младите“ и тяхното „насилие“ са висящи, докато всяко преминаване към действие се „контролира“ и „регулира“ с брутална полицейщина. „Филантропите“ не ще престанат да се възхищават от факта, че са облекли с евтини парцали няколко изоставени от децата си старци, които остават безмълвни. Тези, които са намерили в битовата престъпност по-малко унижения и повече печалба, отколкото в поддръжката на обществените клозети или бъркането в кофите за боклук, няма да предадат своето оръжие и затворът не ще им внуши любов към „обществото на консумацията“. Орязванията на пенсиите ще подкопаят отчаяното желание на ордите от пенсионери да се наслаждават на месечната си рента, карайки ги да замълчат пред отказа от работа на една още по-голяма част от младежта. И, за да приключим, никакъв гарантиран минимален доход, отпуснат на другия ден след едно масово навдигане на недоволните, не ще постави основите на някакъв нов вариант на НЭП-а, на Рузвелтовия Ню Дийл, на един нов пакт или граждански и социален мир. Социалното чувство се е изпарило отдавна за подобен „хепи енд“.

В действителност натискът на властниците нищо да не се променя, заедно с полицейското насилие, не ще престанат да се засилват. Тълпата, която и по признанието на полицията, връхлетя на миналогодишния 14 юли Сена-Сен-Дени, чертае бъдещето много по-ярко от всякакви хуманитарни мъгли. Това, че от министерството на вътрешните работи се погрижиха да уточнят, че тя не била въоръжена, сочи достатъчно ясно накъде се насочваме и какъв път ще поемат събитията. Територията на „единната и неделима република“ ще бъде нацепена на все по-непромокаеми зони. Шосетата около някой „рисков квартал“ ще бъдат използвани като невидима стена, за да не проникне тълпата зад оградите на изолираните „хубави квартали и вилни зони“. Каквото и да мислят благите републикански души, управлението на кварталите чрез „общността“ си остава засега най-оперативно. Най-силно урбанизираните порции от територията и главните градски центрове ще бъдат подложени на все по-голяма карантина, с все по-модерна и ефикасна охрана на техния луксозен живот. Те ще осветяват цялата планета със своите искрящи неони и фенери на публичен дом, докато добре платените патрули на жандармерията и частните

охранителни фирми — „милициите“ и „гвардиите“ — се размножават до безкрайност, ползвайки се от един все по-безсрамен юридически чадър.

Безизходицата на настоящето, наблюдавана отвсякъде, е отричана навсякъде. Никога толкова много психолози, социолози и литератори (без да говорим за пелтеците от окаяната журналистика) не са били използвани така интензивно, всеки със своя специализиран жаргон, на който най-вече липсва заключението. Достатъчно е да се вслушаме в песните на епохата, на синигерчетата на „новата френска песен“, в която дребната буржоазия излива своите душевни терзания, и на декларираната война от Mafia K-1 Fry^[5], за да повярваме, че „мирното съвместно съществуване“ между тях скоро ще престане и че „решението на проблемите ни“ е близко.

Тази поредица от статии е подписана от един въображаем колектив „във Франция“. Нейните редактори не са авторите ѝ. Те се задоволиха само да внесат малко ред в общите места и проблеми на епохата, в това, което се мърмори около масите в кафенетата и бистрата, в домашните компании или зад затворените врати на спалните. Те само са фиксирали необходимите истини, тези, чието непризнаване пълни психиатричните болници и погледите на тълпата с мъка и безнадеждност. Те са само летописци и хронисти на узрялата ситуация. Това е привилегията да живеят в радикалните обстоятелства, чиято безпогрешност ги води логично към революцията. Достатъчно е само да се изрече онова, което имаме пред очите си, и да не се отклоняваме от заключението.

---

[1] *Que Se Vayan Todos* (исп.) — популярен лозунг в испаноезичните страни. — Бел.ред. ↑

[2] *SOS Расизъм* (фр. *SOS Racisme*) е френска анти-расистка неправителствена организация, обвинявана, че служи на френската *Социалистическа партия*. — Бел.ред. ↑

[3] *Омерта* (ит. *omertà*) е обет за мълчание, даван от членовете на мафията и други подобни структури. — Бел.ред. ↑

[4] Разгрома на Комуната и разстрелите пред стената в гробището на Пер Лашез през май 1871 г. — Бел.пр. ↑

[5] *Mafia K-1 Fry* е колектив от френски хип-хоп артисти, рапъри и бийтбоксери. — Бел.ред. ↑

ПЪРВИЯТ КРЪГ: „АЗ СЪМ ТОВА, КОЕТО СЪМ“.

„Аз съм това, което съм“. Това е последният принос на маркетинга в света, последният стадий на рекламната еволюция. Тя е отишла толкова напред в призивите си „да бъдем различни, да бъдем самите себе си“ и да прием Кока-Кола. Концепциите за „Аза“, развивани в течение на десетилетия, стигнаха до чистата тавтология: Аз = Аз. Проблемите му, с които ни занимават? Той тича върху подвижната пътека пред едно огледало в неговия гимнастически клуб. Тя се връща от работа със своята кола „Смарт“. Дали ще се срещнат?

„Аз съм това, което съм“. Моето тяло ми принадлежи. Аз съм си аз, ти си ти. Колко дълбоко! Масова персонализация. Индивидуализация на всички условия — на живот, на труд, на нещастия. Една всепроникваща шизофрения. Завладяваща депресия. Атомизиране на елементарни параноидни частици. Истеризиране на контактите. Колкото повече искам да бъда Аз, толкова повече чувствам празнотата. Изразявайки се, аз пресъхвам. Колкото повече тичам след себе си, толкова повече се изморявам. Аз държа, ти държиш, ние държим нашето Аз като една досадна сергия. Ние сме се превърнали в търговски пътници на самите себе си — това е странна търговия с индивидуалността ни, която накрая заприличва на ампутация. Ние се разрушаваме с помощта на една повече или по-малко замаскирана глупост. Ежедневно Аз *успявам* да намеря себе си — своя блог, своя апартамент, последния вик на модната глупост, семейните или ебалните клюки — всякакви протези, които са ми нужни в тоя свят, за да удържам своето Аз. Ако „обществото“ не бе станало тази окончателна абстракция, то би приело очертанията на екзистенциални патерици, които ми се подават, за да си позволя да се влача още, натоварен с всички зависимости, които получих срещу своята самоличност. *Инвалидът е техният модел за гражданина на бъдещето.* Не случайно асоциациите, които го експлоатират, искат понастоящем за него един „доход за оцеляване“.

* * *

Повсеместната повеля „да бъдеш някой“ поддържа патологичното състояние, което прави това общество необходимо. Повелята да бъдеш силен произвежда слабостта, чрез която то се поддържа до степен, при която всичко приема терапевтичен аспект, дори това да работиш или да обичаш. Всички тези „Как си?“, които си разменяме непрекъснато, ни правят да приличаме на общество от пациенти, които си измерват взаимно температурата. Общуването днес се изгражда от хиляди малки ниши, от хиляди малки огнища, където се топлим. В тях все пак е по-добре, отколкото на студа отвън. В тях всичко е фалш, понеже всичко е само претекст да се сгреем. В тях нищо не може да се случи, защото сме заети с това да зъзнем заедно. Това общество скоро ще се държи само на устрема на всички свои социални атоми към илюзорното оздравяване. То е като една централа, чиито турбини се въртят от гигантска река от сълзи, готова всеки момент да се разлее.

„Аз съм това, което съм“. Никога господството не е намирало по-невинно звучащ лозунг. Поддържането на Аза в едно постоянно полуразстроено състояние, в една хронична полунемош, е най-строго пазената тайна на днешния обществен ред. Слабият, депресиран, самокритичен, виртуален Аз е по същество онзи безкрайно приспособяващ се субект, който се нуждае от едно производство, базирано върху обновяване, ускорена амортизация на технологиите, постоянния хаос на социалните норми и всеобщо огъване. Азът е едновременно най-хищният консуматор и — парадоксално — *най-производителният* „Аз“, който се нахвърля с растяща енергия и жажда върху най-дребните проекти, за да се върне след това към своето първоначално състояние на амеба.

Тогава „Какво съм Аз“? Обливан от детството си с потоци мляко, миризми, звуци, истории, идеи, привързаности, пресметливости, субстанции, жестове, впечатления, погледи, песни и плюскане. Какво съм Аз? Обвързан от всички страни с месторождение или местожителство, със страдания, предци, приятели, любови, събития, езици, спомени, от всякакви неща, които очевидно *не са аз*. Всичко, което ме привързва към света, всички връзки, които ме формират,

всички сили, които ме изпълват, не могат да изтъкат самоличността, която ме подтикват да размахвам като знаме. Това може да стори само едно оригинално, социално, живо *съществуване*, от което на моменти, на едно или друго място, ще се появи това същество, което казва „аз“. Нашето чувство на неустойчивост е резултат от наивната вяра в постоянството на „Аза“ и от безгрижието, с което се отнасяме към това, което ни прави каквито сме.

Завива ни се свят, когато видим върху един небостъргач в Шанхай същата тази „мъдрост“, закачена от Reebok: „Аз съм това, което съм“. Западът напредва повсеместно с любимия си Троянския кон: тази убийствена антиномия между Аза и света, между индивида и групата, между привързаността и свободата. Свободата не е жестът, с който унищожаваме своите привързаности, а *практическата* възможност да въздействаме върху тях, да ни подтикнат към дела, да ги заздравим или отстраним. Семейството съществува като такова — тоест като един ад — само за онзи, който отказва да промени отслабващите му механизми или не знае как да го направи. Свободата *да се изтръгнем* винаги е била фантомът на свободата. Не можем да се освободим от оковите на нещо, без в същото време да изгубим онова, върху което бихме могли да упражним силите си.

Следователно, „Аз съм това, което съм“, не е обикновена измама или рекламна кампания, а *военна* кампания, боен вик, насочен срещу всичко, което *свързва* съществата, срещу всичко, което циркулира незабележимо, всичко, което ги сближава невидимо, всичко, което е бариера срещу пълното отчаяние, срещу всичко, поради което ние *съществуваме* и поради което светът все още не е заприличал на една магистрала, на един Дисниленд, на една менажерия или на един от новите градове: чиста досада, без страсти, добре подредено празно и заледено пространство, през което могат да преминат само дамгосаните със затворнически номера върху раираните рубашки, автомобилните молекули и „идеалните стоки“.

* * *

Франция не би била отечеството на успокоителните, раят на антидепресантите, Меката на неврозите, ако не бе същевременно

европейски първенец в почасовото (нормираното) производство. Болестта, умората, депресията могат да се възприемат като *индивидуални* симптоми на това, от което трябва да се излекуваме. Те работят за поддържането на съществуващия ред, за моето омекотено приспособяване към идиотските му норми и за модернизирането на патериците ми. Те определят резултата от моите опортюнистични, конформистки, производителни заложби, както и от онези, които трябва кротко да бъдат изоставени. „Трябва да знаем да се променяме, нали?“ Но моите слабости, погледнати като *факти*, могат също да доведат до разпад на хипотезата за Аза. Те са и актове на съпротива в започналата война. Те стават център на енергията и на бунта срещу всичко, което заговорничи, за да ни „нормализира“ и ампутира. Не Азът у нас е в криза, а матрицата, която искат да отпечатат върху ни. Искат да ни превърнат в ограничени, добре изолирани, класирани, класифицирани, кастрирани и преброени — накратко: контролирани и контролируеми „Азове“, докато ние сме творци сред творците, оригинали сред себеподобните ни, жива плът, от която е изтъкана плътта на света.

Противно на това, което ни повтарят от детството, интелигентността не е в това да се приспособяваш (а ако това е интелигентност, то тя е тази на роба). *Нашата неприспособимост* и нашата умора са *проблеми* само от гледната точка на онези, които искат да ни покорят. Те сочат по-скоро една отправна точка, пресечна точка, за едно необичайно съучастничество. Те разкриват един доста поразпокъсан, но безкрайно по-споделен пейзаж, отколкото всички фантазмагории, които това общество поддържа за своя сметка.

Ние не сме депресирани, ние сме в стачка. За този, който отказва да бъде управляван, „депресията“ не е състояние, а преминаване, сбогуване, една стъпка в посока на откъсването ни от политиката. От тук нататък няма друго помиряване, освен медикаментозното или полицейското. Именно затова обществото не се страхува да обуе „ританките“ на своите прекалено живи деца, да ги направи зависими от фармацевтиката и да претендира, че от три години е открило „смуцаващи симптоми в поведението им“. Защото вече навсякъде се пропуква хипотезата на „Аза“.

ВТОРИЯТ КРЪГ: „РАЗВЛЕЧЕНИЕТО Е ЖИЗНЕНА НЕОБХОДИМОСТ“

Едно правителство, което обявява военно положение срещу петнадесетгодишни момчета. Една страна, която очаква спасение от футболния си тим. Един жандарм в болничното легло, който се оплаква, че е жертва на „насилието“. Един префект, който издава заповед за арестуването на тези, които си строят колиби в гората. Две десетгодишни деца, обвинени за пожар в една дискотека. Тази епоха превъзхожда всички други като гротеска, от която като че ли всеки път се изплъзва. Трябва да кажем, че медиите не пестят усилията си, за да потушат скандалите в регистрите за жалби и възмущението или избухването на смях, с които би трябвало да се посрещат подобни новини.

Едно разтърсващо избухване на смях — това е точният отговор на всички тежки „въпроси“, които повдига днешната действителност. Започваме с най-баналния: не съществува „въпрос за емиграцията“. Кой още расте там, където се е родил? Кой живее там, където е израснал? Кой работи там, където живее? Кой живее там, където са живели неговите предци? И чии са децата на тази епоха — на телевизията или на родителите си? Истината е, че бяхме изкоренени масово от всяка принадлежност, че ние сме вече от никъде, и че от това се породи едно необикновено предразположение към „туризъм“ и едно безспорно страдание. Нашата история е тази на колонизациите, на миграциите, на войните, на изгнанията, на унищожението на всички корени. Това е историята на всичко, което ни направи чужденци в тоя свят, гости в нашите семейства. Ние бяхме отчуждени от собствения ни език чрез образованието, от нашите песни чрез вариететата и естрадите, от нашата плът чрез масовата порнография, от нашия град чрез полицията, от нашите приятели чрез чергарството в гонитбата за „по-добри“ заплати. Към това трябва да добавим, във Франция, жестоката, вековна работа на държавната власт по атомизирането ни, която бележи, сравнява, дисциплинира и разделя своите поданици от

най-ранната им възраст, която смазва инстинктивно онези прояви на солидарност, които ѝ се изплъзват, за да остане само изпразненото от всяко съдържание гражданство и фантазмагоричната ни принадлежност към Републиката. Французинът, повече от всеки друг, е един клетник, комуто властта е отнела всяка независимост. Неговата омраза към чужденците се претопява с омразата му към себе си *като чужденец* у дома си. Неговата ревност, смесена с ужаса от „градовете“^[1], е само неговото озлобление към всичко, което е изгубил. Той не може да скрие завистта и желанието си да бъде жител в така наречените квартали за „заточение“, където все още съществуват остатъците от някакъв общ живот, от някакви връзки между съществата, от някакви недържавни и непринудени прояви на солидарност, където има една неформална икономика и една организация, която не е откъсната от тези, които се организират. Ние сме стигнали до тази точка на лишение от идентичност, в която единственият начин да се почувстваш французин е да проклинаш и да ругаеш имигрантите, да бъдеш против тези, които *видимо са почувденци* от мене. Имигрантите имат в тази страна една куриозна суверенна позиция: *ако те не бяха тук, французите може би нямаше да съществуват повече.*

Франция е продукт на своето училище, а не обратното. Ние живеем в една свръхшколска и школувана страна, където си спомнят за гимназиалното си дипломиране, като за някакъв изключителен момент от живота. Където пенсионерите ни разказват след 40 години все още за своя неуспех на този и този изпит и колко това е обременило цялата им кариера и целият им живот. Републиканското училище формира от век и половина един тип етатизирани пристрастия, разпознаваеми сред останалите. Хора, които приемат селекцията и съперничеството при условие, че шансовете им ще бъдат равни. Които очакват от живота всеки да бъде възнаграден както в надбягванията, според заслугите си. Които винаги искат разрешение, преди да предприемат нещо. Които нямао уважават школската култура, правилата и първенците в класа. Дори тяхната привързаност към големите им критични интелектуалци и тяхното отхвърляне на капитализма са импрегнирани от тази зависимост и любов към училището. Именно тази държавна конструкция на пристрастия се срива всеки ден все повече и повече заедно с непрекъснатия упадък на учебните институции. Появата

отново от двадесетина години насам на уличните култури и училища в конкуренция с републиканското училище и неговата хартиена култура е най-дълбоката травма, която понастоящем преживява френският универсализъм. По този пункт най-крайната десница се помирява отнапред с най-язвителната левица. Самото име на Жул Фери, „бащата на светското училище“, министър при Тиер по време на смазването на Комуна и теоретик на френския колониализъм, би трябвало да е достатъчно, за да направи тази институция подозрителна.

Колкото до нас, когато виждаме учители, принадлежащи към някакъв „комитет за гражданска бдителност“, да идват и се оплакват в новините от 20 часа, че са изгорили *тяхното* училище, ние си спомняме колко пъти като деца сме мечтали за това. Когато чуваме един „ляв интелектуалец“ да се оригва от варварството на младежките банди, които дюдюкат по уличните минувачи, крадат от полиците в супермаркетите, опожаряват колите и си играят на котка и мишки със „силите на реда“ и с жандармеристите, ние си спомняме за това, което се говореше за „черните блузи“ през 60-те години или, още по-добре, за апашите от „Хубавата епоха“: „Под общото име *апаши* — пише един съдия в трибунала на Сена от 1907 г. — е модно да се обозначават от няколко години насам всички опасни индивиди, сбирщината от рецидивисти, безотечественици, врагове на обществото, без семейства, дезертирали от всякакви задължения, готови за най-дръзки удари, за всякакви атентати и посегателства срещу личността и собствеността“. Тези банди, които бягат от труда, приемат името на своя квартал и нападат полицията, са кошмарът на добрия гражданин, излязъл от кальпа на френското школо: те въплъщават всичко, което той отхвърля, и цялата възможна радост, която е останала завинаги недостъпна за него. Те имат нахалството *да съществуват* в една страна, където, като хванат едно дете, което пее за собствено удоволствие, неизбежно го ругаят: „Спри, защото ще плачеш!“ Където школската кастрация залива и полира мозъците на цели поколения от цивилизовани, прилежни и бездушни чиновници. Устойчивият ореол на един бандит като Месрин или на „бандата на Боно“ се дължи по-малко на тяхната праволинейност и дързост, отколкото на факта, че те се осмелиха да отмъстят на това, на което ние всички би трябвало да отмъщаваме. Или по-скоро на това, на което трябваше да отмъстим *директно*, вместо да отлагаме и да продължаваме да го заобикаляме. Защото несъмнено,

чрез хиляди незабележими низости, чрез всевъзможни злословия, чрез дребнава злост и с една отровна учтивост, французинът не престава да си откъщава, постоянно и на всичко, пред чието смазване той отстъпва покорно и капитулира. Отдавна беше време *презрението към полицията* да заеме местото на *Да, г-н полицай!* В този смисъл враждебността без нюанси на някои банди само изразява, по един категоричен от останалите начини, прогнилия дух, нуждата от едно спасително разрушение на потискащата атмосфера, от която тази страна се разяжда.

Да наричаме „общество“ народа от чужденци, сред които живеем, е такова узурпиране, че дори и социолозите мечтаят да се откажат от тази концепция, с която в течение на цял век се препитаваха. Сега те предпочитат метафората на *мрежата*, за да опишат начина по който се свързват кибернетичните самотници, докосването чрез слабите взаимодействия, известни под името „колеги“, „контакти“, „отношения“ или „авантюри“. Понякога, все пак, тези мрежи се съгъстват в една *среда*, където не споделят нищо друго, освен своите кодове, и където нищо друго не се разиграва, освен непрекъснатото възстановяване на една изгубена идентичност.

Бихме си губили времето, ако речехме да детайлизираме всичко, което агонизира в съществуващите социални отношения. Казват ни, че семейството се завръща, че двойките се появяват отново. Но семейството, което идва, не е това, което си е отишло. Неговото завръщане е само едно задълбочаване на царуващата раздяла, то служи, за да ни измами, превръщайки се самото то в една измама. Всеки може да свидетелства за порциите тъга, които се кондензират от година на година на семейните празници с тези отработени усмивки, с това затруднение да виждаш как всички прикриват напразно чувството, че тук върху масата е поставен един труп и че всички се държат все едно нищо не се е случило. От флирта до развода, от конкубината до възстановяването на брака, всеки чувства пустотата на тъжното семейно гнездо, но повечето изглежда считат, че без него ще бъде още по-тъжно. Семейството вече не е толкова задушаването в майчините прегръдки или патриархалните побоища, колкото едно детинско привързване към пухкавата зависимост, в която всичко е познато, един момент на безгрижие към свят, за който никой вече не може да отрече, че се сгромолясва, в който „да станеш независим“ е един евфемизъм,

заместващ „да имаш най-последен един чорбаджия и да си плащаш наема“. Те искат да използват „близостта“ на биологичното семейство като извинение за да разядат всичко, което страстно пламти в нас и, под предтекста, че са ни отгледали, да ни откажат от възможността да израстем, както и от всичко сериозно в детството. Добре е да се предпазим от подобна корозия.

Двойката е последната крепост срещу големия социален потоп. Тя е оазисът в средата на човешката пустиня. Под покровителството на „интимността“ търсим всичко онова, което толкова очевидно е напуснало съвременните социални отношения: топлота, простота, истина, един живот без театър, без зрител. Но, след като отмени любовното зашеметяване, „интимността“ хвърля своята износена дрипа: тя също е едно социално изобретение, тя говори с езика на женските списания и на психологията, тя също е блиндирана от стратегии чак до втръсване. И тук няма повече истина, отколкото другаде, тук също господстват лъжата и законите на отчуждението. И когато, за щастие, открием тази истина, тя предизвиква едно разделяне, което обезсмисля самата форма на двойката. Остава единствено онова, заради което съществата се обичат, и което ги прави да бъдат обичани, и руши утопията на аутизма^[2] по двойки.

В същото време декомпозицията на всички социални форми е един неочакван шанс. За нас това е идеално условие за един масов експеримент, за едно ново подреждане с нови форми на привързаност. Фамозната „родителска оставка“^[3] ни наложи една конфронтация със света, която ни води към преждевременно проясняване и предсказва красиви бунтове. В смъртта на двойката ние виждаме да се възраждат разтърсващите форми на колективната чувствителност, когато сексът е изхабен до скъсване на нишката, когато мъжествеността и женствеността са в проядени от молци костюми, когато трите десетилетия на продължаващи порнографски „новости“ изчерпват чара на сексуалната революция, на освобождаването и на нарушаването на „нормите“. От това, което е безусловно в роднинските връзки, ние възнамеряваме да създадем арматурата на една солидарност, каквато е съществувала в циганския катун и която не допуска никаква държавна намеса. Наред с всевъзможните субсидии, днес множество родители са принудени да подпомагат пролетаризираното си поколение, но това не може да се превърне в

спасително меценатство, с което да се избегне социалното срутване. Тогава „да бъдеш независим“ може да означава също: да се научиш да се биеш на улицата, да окупираш празните жилища, да не работиш, да се обичаш до полуда и да крадеш в магазините.

---

[1] cité (фр.) — имат се предвид определен тип жилищни проекти в бедните квартали. — Бел.ред. ↑

[2] Противно на популярното разбиране за аутизма като специфична гениалност, тук се има предвид невъзможността на аутистите да изпитват емпатия и да споделят чувства. — Бел.ред. ↑

[3] démission parentale (фр.). Изглежда се има предвид оттеглянето на родителите от взаимоотношенията с децата им поради начина на живот присъщ на съвременното общество. — Бел.ред. ↑

ТРЕТИЯТ КРЪГ: „ЖИВОТЪТ, ЗДРАВЕТО, ЛЮБОВТА СА НЕТРАЙНИ И НЕСИГУРНИ. ЗАЩО ТРУДЪТ ТРЯБВА ДА ИЗБЕГНЕ ТОЗИ ЗАКОН?“

Във Франция няма по-заплетен въпрос от този за труда. Няма по-усукано отношение от това на французите към работата. Идете в Андалусия, в Алжир или в Неапол. Там презират работата от дъното на душата си. В Германия, в САЩ или в Япония тя е на почит. Вярно е, че нещата се променят. В Япония има *отаку*^[1], в Германия са се появили „фрьобе“ *безработни*^[2], а в Андалусия — *работохолици*, но засега това са само куриози. Във Франция драпат със зъби и нокти да се издигнат в йерархията, но в същото време се ласкаят, че това не се отнася за тях и насаме се подиграват с драпащите. Заринати в нея, те остават вечер до десет часа на работните си места, но нямат никакви скрупули да си крадват канцеларски материали или да свият от сандъка резервни части и при случай да ги продадат. Те презират началниците си, но искат на всяка цена да бъдат наети. Да имаш работа тук е щастие, но да работиш — признак за сервилност. Накратко, това е перфектна клинична картина на хистерията. Обича се, презирайки, и се презира, обичайки. Всеизвестно е изумлението и объркаността, които спохождат истерика, когато изгуби своята жертва или своя господар. Най-често след това той не може да се съвземе.

В тази дълбоко *политизирана* страна, каквато е Франция, индустриалната власт винаги е била подчинена на държавната. Икономическата дейност никога не е преставала да бъде подозрително заобиколена от административни мижитурки. Едрите капиталисти, които не излизат от средите на държавната аристокрация, завършила Политехниката ЕНА^[3], са париите в деловите кръгове, които зад кулисите считат, че са за окайване. Бернар Тапи е техният трагичен герой: днес лицемерно превъзнасян, утре — изпращан в затвора, но

винаги парий. В това, че отново е на сцената, няма нищо удивително. Съзерцавайки го, както се наблюдава едно чудовище, френската публика стои на разстояние от него и чрез спектакъла на една толкова ослепителна подлост се предпазва от контакти с него. Въпреки големия блъф на 80-те години, култът към предприемачеството никога не е пускал корен във Франция. Всяка книга оплюваща бизнеса е гарантиран бестселър. Мениджърите, техните нрави и литература, въпреки добре организирания публичен парад, остават оградени с един санитарен кордон от присмех, океан от презрение и море от сарказъм. Предприемачът не е част от „семейството“. Но в йерархията на отвращението все пак той отстъпва първото място на полицая. Да бъдеш чиновник, напук на всичко, си остава далавера. Може да се завижда на богатството на онзи, който не е чиновник, но никой не завижда на неговия статут.

Върху основата на тази невроза поредицата от правителства може още да паразитира и всяко да декларира своята „война“ с безработицата. Те могат да претендират, че започват „битката за работни места“, докато бивши мениджъри продължават да висят край бреговете на Сена със своите лаптопи в палатките на „Лекари без граници“. Агенциите за безработни, въпреки всичките статистически шмекерии, не съумяват да намалят броя на безработните под два милиона. „Минималният доход за реинтеграция“ си остава, дори и според мнението на полицейските служби, единствената гаранция срещу една социална експлозия, възможна във всеки момент. В тази игра на поддържане на трудовата фикция залогът е психическата икономика на французите и политическата стабилност на страната.

Извинявайте, че не ни пука!

Ние принадлежим към поколението, което живее *много добре* без тази фикция. Поколение, което никога не е разчитало нито на пенсии, нито на правото на труд, а още по-малко на *трудовето право*, което дори не е „временно заето“, както се напъват да теоретизират и протестират най-прогресивните фракции на левичарските активисти. Защото да бъдеш временно зает означава да се определяш по отношение на сферата на труда, която е подложена на *разпад*. Ние приемаме необходимостта да намерим пари, защото понастоящем все още е невъзможно да минем без тях, но не и необходимостта да работим. Прочее, ние повече не работим, *ние дори не симулираме, че се*

трудим. Предприятието не е мястото, където съществуваме, то е място, през което преминаваме. Ние не сме циници, ние само отказваме да се оставим да злоупотребяват с нас. Речите за мотивация, качество, лично инвестиране, се плъзгат край нас за най-голямо объркване на всички планиращи и управляващи „човешките ресурси“. Казват, че сме разочаровани от предприятието, че то не е оценило лоялността на родителите ни и ги е уволнило много ловко. Лъжат ви. За да сме разочаровани, би трябвало преди това да сме имали някаква надежда. Но ние никога не сме се надявали на предприятието. Ние го виждаме такова, каквото е и никога не е преставало да бъде — една игра за глупци с променлив уют. Ние само съжеляваме нашите родители, че са попаднали в капана, поне тези от тях, които са му повярвали.

* * *

Объркването на чувствата, което идва с въпроса за работата, може да се обясни така: понятието работа винаги е имало две противоречиви измерения: едното — на *експлоатация*, а другото — на *участие*. Експлоатацията на колективната и индивидуална работна сила чрез частното или държавно присвояване на принадлежната стойност и участието в едно общо дело чрез връзките, които се изтъкват между коопериращите се в сърцето на производството. Тези две измерения са порочно претопени в понятието за работа, което в крайна сметка обяснява безразличието на работниците спрямо марксистката риторика, отричаща измерението на участието, както и срещу капиталистическата апология, която отхвърля измерението на експлоатацията. От тук и двойствеността на трудовите отношения — едновременно проклинати като такива, които ни отчуждават от това, което правим, и боготворени за това, че са част от самите нас. Катастрофата тук е предвидима: тя лежи във всичко, което трябваше да разрушим, във всичко, които трябваше да изкореним, за да може работата да се прояви като единствен начин на съществуване. Ужасът от работата не е в самата нея, а по-скоро в методичното вековно опустошение на всичко, което е във нея: приятелството в квартала и в професията, в селището и в борбите, в роднинството и в

привързаността към местата, към съществата, към сезоните, към начина по който говорим, общуваме и се обичаме.

Това е днешният парадокс: работата триумфира над всички други начини на съществуване в едно време, в което самите работници са станали излишни. Печалбите от производителността, от делокализацията, от механизацията, от автоматизацията и от цифровизацията на производството прогресираща толкова много, че редуцираха почти до нула количеството на необходимата жива работа за изработката на всички стоки. Ние изживяваме парадокса на едно общество на работници без работа, където развлечението, консумацията, свободното време само подчертават липсата на онова, което би трябвало да ни увлича. Мината на Кармо, която беше прочута в течение на цял век със своите страшни стачки, сега е превърната в „Галерия на Откритията“. От скейтборда и велосипедите направиха „мултиразвлекателен полюс“, а в един миньорски музей симулират експлозии на газ гризу за забавление на курортистите.

В корпорациите работата се разделя все по-видимо на висококвалифицирани професии за изследване, за концепции, за управление, за координация и за комуникация, свързани с използването на всички познания, необходими за новия кибернетизиран производствен процес, и от друга страна — на ниско квалифицирани постове за поддръжка и наблюдение на този процес. Първите са малко на брой, много добре платени и следователно желани от мениджърите, които внимават да не оставят никой от това „позлатено“ малцинство да им се изплъзне. Тяхната работа и самите те са в една смъртоносна прегръдка. Мениджъри, учени, изследователи, лобисти, програмисти, проектанти, консултанти и инженери всъщност *никога* не престават да работят. Дори техните „незаконни“ полови връзки увеличават производителността на труда им. „Най-творческите предприятия — теоретизира някакъв философ на *човешките ресурси* — са тези, в които интимните отношения са най-многобройни“. „Сътрудниците на предприятието — потвърждава друг HR от «Даймлер-Бенц» — са част от капитала му. Тяхната мотивация, познания, капацитет за изобретяване на новости и рационализирането им, тяхната грижа за удовлетворяване желанията на клиентелата, образуват «суровината» на иновационните услуги. Тяхното поведение, социална и морална компетентност имат все по-нарастващо тегло при

оценката на работата им. Тя не се измерва вече с броя на присъствените часове, а на базата на постигнатите цели и на качеството на резултатите. Те също са предприемачи.“

Множеството задачи, които не са могли да бъдат подложени на автоматизиране, образуват една мъглявина от длъжности, които, за да не бъдат поети от машините, са заети от някакво човешко същество — по поддръжката, магазинери, работници на конвейерите, сезонни и т.н. Тази гъвкава, неразличима работна ръка, която минава от задача към задача и никога не остава дълго в едно и също предприятие, вече не е в състояние да се консолидира като една сила, защото не е в центъра на производствения процес, а е „пулверизирана“ в множество къси интервали, заета със запусване на дупките на онова, което все още не е автоматизирано. Работникът за временна работа вече не е работник, вече няма *професия*, може само да продаде способностите си, и самото му присъствие е също негова способност.

* * *

На границата на малкото ядро от ефективни работници, необходими за доброто функциониране на икономическата машина, се простира едно мнозинство, което в последствие става „извънщатно“, следователно излишно, което определено е полезно за консумирането на продукцията и нищо повече, и което тежи като риск върху машината със своето безделие, защото може във всеки момент да започне да я саботира. Заплахата от една всеобща демобилизация е призракът, който навещава най-често сегашната икономическа система. На въпроса: „Тогава защо да работим?“ не всички отговарят като бившия получател на минимални социални помощи пред вестник „Либерасион“^[4]: „За самочувствие. Трябва да съм зает“. *Съществува сериозен риск, да приключим с намирането на работно място за нашето безделие.* Това плаващо население трябва да бъде закотвено. Досега не е намерен по-добър, дисциплиниращ и дресиращ, метод от наемането срещу заплата. Следователно, властта ще трябва да продължи премахването и разрушаването на „социалните завоевания“, за да бъдат отведени и най-непокорните (тези, които ще се предадат само когато бъдат поставени пред алтернативата да пукнат от глад или

да изгният по затворите) в кланицата на наемничеството и заплатите. Експанзията и експлозията на робския сектор на „личните услуги“ трябва да продължи: чистачки, миячки, келнери и готвачи в ресторантите, масажистки, оказващи помощ по домовете, луксозно обгрижване, проституция, компаньонки, манекенки, „звезди“, частни курсове, терапевтични услуги по желание, психологическа помощ и т.н., и т.н. Това е придружено от продължаващо повишаване на нормите за сигурност, хигиена, поведение и култура, от ускоряване на нетрайността в модата, която копнее за необходимостта от подобни услуги. В Руан устройствата, отчитащи часовете на присъствие на работния стол, отстъпиха място на „човешкия паркетър“: някой, който скучае по улицата, ви доставя билет за паркиране или в краен случай ви заема един чадър срещу внезапния проливен дъжд.

* * *

Трудовият ред беше редът на един свят. Неговото очевидно рухване предизвиква конвулсии само при мисълта за всичко, което ще последва. Да се работи днес е свързано по-малко с *икономическата* необходимост да се произвеждат стоки, отколкото с *политическата* нужда да се произведат „производители“ и консуматори, за да се спаси с всички средства редът на наемния труд и на пазара. Да се *самопроизведеш* е на път да стане доминиращата задача на едно общество, в което производството е станало безцелно: като дърводелец, който, лишен от своята работилница и останал без надежда, започва да рендосва сам себе си. От тук и спектакъла на всички тези млади хора, които тренират как да се усмихват на срещата със своя евентуален работодател, които си избелват зъбите за едно по-добро напредване по йерархическата стълбица, които ходят в нощните барове, за да стимулират духа си за работа в екип, които научават английски, за да подпомогнат кариерата си, които се развеждат или женят, за да имат по-добър отскок, които посещават театрални стажове, за да станат лидери или стажове за „лично развитие“, за да „управляват по-добре конфликтите“. „Най-висшето лично развитие — учи някакъв гуру — ще доведе до най-солидна емоционална стабилност, до едно по-широко рационално отваряне, до една по-добре

дирижирана интелектуална проникателност и следователно — до най-добрата икономическа ефективност“. Гъмжилото на целия този малък свят или свят на малки хора, трениращи се по гореописаните начини, очаква с нетърпение да бъде селектиран, за да стане естествената нова смяна в опита да бъде спасен трудовият ред, посредством етиката на *мобилизацията*. Да бъдеш мобилизиран означава да се отнасяш към труда си не като към дейност, а като към *възможност*. Ако безработният сваля своята обица, отива при фризьора и прави „проекти“, той работи — както се казва — „за своята назначаемост“, което свидетелства за степента на неговата мобилизация. Мобилизацията е онова леко отлепване спрямо самия себе си, онова минимално откъсване от това, което сме, онова условие на отчужденост, от което Азът може да бъде взет като обект на труда, от което става възможно да продаде *себе си*, а не работната си сила, да бъдеш платен не за това, което правиш, а за това, което си, за прекрасното владееене на социалните кодове, за талантите ни на общуване, нашата усмивка или нашия начин да се представим. Това са новите норми на проституиране на социализирането. Мобилизацията довежда до сливането на двата противоречиви полюса на труда: тук всеки участва в собствената си експлоатация и всяко участие се експлоатира. Сам по себе си продуктът на мобилизацията е едно малко предприятие — негов шеф и негов собствен продукт. Важното е, работиш или не, да акумулираш контакти, компетентности, „мрежи“, накратко: „човешки капитал“. Изричната планетарна заповед да се мобилизираме при най-малкия повод — „тероризмът“, земетресенията, ракът, хората без постоянен адрес — резюмира решимостта на господстващите сили да поддържат „царството на труда“ отвъд неговото физическо изчезване.

Днешният производствен апарат, следователно, е от една страна тази гигантска машина за физическо и психическо мобилизиране, изпомпваща човешките енергии, станали излишни, а от друга — това е тази машина, която сортира и отпуска кредити за оцеляване на конформистите и оставя да се провалят всички „рискови индивиди“, всички, които възпльщават едно друго използване на живота и които поради това се съпротивляват на машината за мобилизиране на индивидите и за планиране на кредитите. От една страна тя съживява

призраците, от друга оставя живите да умрат. Тази е чисто политическата функция на сегашния производствен апарат.

* * *

От тук, да се организираме против работата, да дезертираме колективно от режима на мобилизацията, да манифестираме съществуването на една жизненост и една дисциплина в самата демобилизация е едно престъпление, което изнемогващата цивилизация не е готова да ни прости; но това, в действителност, е единственият начин да я надживеем.

---

[1] Вманиачени фанатици на някакво хоби, което ги е погълнало изцяло. — Бел.пр. ↑

[2] по името на германския икономист Фрьобе. — Бел.пр. ↑

[3] Калъп за висши администратори. — Бел.пр. ↑

[4] „Освобождение“. — Бел.пр. ↑

ЧЕТВЪРТИЯТ КРЪГ: „ПО-СЕМПЛО, ПО-ШЕГОВИТО, ПО-ПОДВИЖНО, ПО-СИГУРНО!“

Стига са ни говорили за „града“ и „селото“ и още по-малко за някогашното им противопоставяне. Това, което се простира около нас, не прилича на тях нито отблизо, нито отдалеч: то е една единствена урбанистична пелена, без форма и без ред, една тъжна, неопределена и неограничена зона, един световен континуум от хиперцентрове, като че ли извадени от музей, с естествени паркове, с редуващи се големи комплекси и с необятни архитектурни площи, разделени от индустриални и развлекателни зони и барове: това е мегаполисът. Някога имаше антични градове, средновековни, модерни, но мегаполисен град — няма. Той е синтез на цялата територия. В него съжителства всичко — не толкова географски, колкото чрез изpletените и сплетени в едно мрежи.

Мегаполисът завършва изчезването на градовете и затова ги фетишизира като История. Манифактурите на Лил станаха зали за спектакли, бетонният център на Хавър бе превърнат в паметник на ЮНЕСКО. В Пекин тесните улички около Забранения град бяха разрушени за модернизацията и малко по-късно и по-далеч бяха построени бутафорни фалшификати, за да привличат вниманието на туристите и на любопитните. В Троя дървените „гълбарници“, в подражателен стил върху циментови блокове, напомнят бутиците във викториански стил от Парижкия Дисниленд. Старите исторически центрове, дълго време обсаждани от бунтовници, сега намират спокойно място в органиграмата на мегаполиса. Те са обречени да бъдат обекти на туризъм и на луксозна консумация. Феерични островчета на естетиката и на панаирната търговия. Задушаващата сантименталност на Коледните базари се нуждае от все повече платени охранители и полицейски патрули. Контролът се съчетава чудесно с пейзажа на стоките, показващи на всеки, който иска да види,

авторитарното лице на „пазарната демокрация“. Тази епоха е меланж от модерна музика, телескопични палки за лична защита и захарен памук. Равни части полицейски надзор и обаяние.

Този вкус към „автентичното“ и съответния контрол придружават дребната буржоазия в нейната колонизация на народните квартали. Изтласкана от хиперцентровете, тя търси тук един тих „съседски живот“, какъвто никога няма да намери. Изгонвайки бедните, колите и имигрантите, почиствайки терена и микробите, тя сама ликвидира онова, което търси. Върху общински афиш полицаи сочи с ръка лозунг: „Монтобан, образцов град“.

Благоприличието задължава урбанистите да не говорят повече за „града“, който разрушиха, а за „градски площи“. Затова не трябва да говорят повече и за „селото“, което вече не съществува. На тяхно място има един пейзаж, който се излага пред стресираните и изкоренени тълпи, едно минало, което може да бъде поставено на сцената сега, когато селяните са редуцирани до няколко процента. Това е маркетинг, разположен върху една „територия“, където всичко трябва да бъде остойностено или превърнато в наследство. Това е същата вледеняваща празнота, разпростряна чак до най-отдалечените кътчета.

Мегаполисът е едновременната смърт на града и на селото. Той е кръстопътят, където се съсредоточават всички средни класи, центъра на средната класа, която се разтегля безкрайно след масовото напускане на селяните, следващи свръхурбанизацията. Световното „остъкляване“ на територията ни изумява с цинизма на съвременната архитектура. Едно училище, една болница или „медиатека“ са толкова варианти на една и съща тема: прозрачност, неутралност, униформеност. Масивни и флуидни сгради се издигат, без да има нужда да се знае какво и кого ще подслонят и кои биха могли да „работят“ в тях или където и да е другаде. На въпроса: какво да се прави с кулите с бюра, „израсли“ в Дефанс край Париж, с Търговския център Part Dieu в Лион или с третия по големина бизнес район на Франция Euralille в Лил? — е трудно да се отговори. Може би изразът „*пламтящо нов*“^[1] концентрира в себе си цялата им утрешна съдба. Или отговорът се съдържа във впечатленията, които ни е оставил един шотландски турист, свидетел на събитията през кървавата майска седмица на 1871 г.^[2] Ето какво е записал шотландецът за изключителната и величествена гледка на обхванатата от пламъците

власт: „никога не бях си представял нещо по-красиво и величествено; това е великолепно. Хората на Комуната са страшни негодяи и аз не съм съгласен с тях; но какви артисти само! И те нямаха съзнание за красотата на своята работа! Аз съм виждал развалините на Амалфи (един от най-красивите курорти в италианската «Ривиера» на 35 километра югоизточно от Неапол), видях ги окъпани от лазурните вълни на Средиземно море; видях руините на кулите Тунг-хур в Пенджаб; Рим и още толкова други красоти: но нищо не може да бъде сравнено с това, което се разкри пред очите ми тази вечер“.

* * *

Разбира се, в мрежата на мегаполиса са останали някои фрагменти от града и няколко остатъка от селото. Но жизнеността се е настанила в неговите „проблемни“ квартали, в местата за заточение^[3]. Парадоксът е в това, че очевидно най-необитаемите места си остават единствените, където все още, с всички уговорки, може да се живее нормално. Една стара изоставена барака винаги ще прилича на по-населена с живи същества, отколкото всички тези скъпи апартаменти, където можеш само да си поставиш мебелите и подобриш украсата в очакване на следващата смяна на жилището. Бидонвилите в много мегаполиси са последните оживени и годни за живот места и няма нищо чудно в това, че са и местата с най-голяма смъртност. Те са опаката страна на електронния декор на световния метрополис. Градовете — общи спални в северното „банлийо“ на Париж, изоставени от една дребна буржоазия, тръгнала на лов за „павилиони“ (индивидуални къщи с градинки), — са съживени от масовата безработица. Те излъчват по-интензивен живот и духовност, отколкото Латинския квартал. Както чрез словото, така и с... огъня.

Пожарите от ноември 2005 г. не са родени от това, че експроприаторите са отнели всичко на подпалените, както ни обясняват и критикуват, а напротив — от пълното владение на една територия. Тук могат да се изгарят коли, защото досадата е станала убийствена, но за да се разпространява бунтът повече от месец и да се поддържат трайно неуспехите на полицията, трябва да знаеш да се организираш, да разчиташ на съучастието на „банлиярите“, да

познаваш отлично терена, да споделяш общия език и да имаш общ враг. Слуховете не могат да се подслушват.

* * *

Мегаполисът е терен на един непрекъснат конфликт с ниска интензивност, в който завземането на Басра, на Могадишу или на Наблус само отбелязват кулминационните му точки. За военните градът дълго е бил място, което е трябвало да се избягва или обсажда; мегаполисът е напълно сравним с войната. Въоръженият конфликт е само момент от постоянната смяна на нейните форми. Битките, водени от великите сили, приличат на полицейска операция, която жандармите трябва да започват всеки път отново в „черните дупки“ на мегаполисите: „било в Буркина Фасо, в южен Бронкс, в Камагасаки, в Чиapas или в Курнъов“. Тяхната „намеса“ не цели толкова победата или възстановяването на „реда и мира“, колкото „сигурността“, която винаги се оказва застрашена. Войната вече не може да се изолира във времето, а се фрагментира на поредица от военни и полицейски микрооперации за осигуряване на „сигурността“.

Полицията и армията се приспособяват едновременно, стъпка по стъпка. Един криминалист иска жандармерията да се организира в малки подвижни единици от професионалисти. Военната институция, люлка на дисциплинарните методи, поставя под въпрос и на преразглеждане своята йерархическа организация. Един офицер от НАТО прилага в своя батальон от гренадири „един метод на всеобщо участие, който включва всеки в анализа, подготовката, изпълнението и оценката на всяка акция. Плановете се разискват и обсъждат повторно в течение на дни и по време на маневрите, съобразно последните получени разузнавателни данни... Нищо не може да увеличи повече съгласуването и мотивацията на бойците, отколкото един съвместно изработен план.“

Въоръжените сили не само се адаптират към мегаполиса, те го и фасонират. Така израелските войници по време на битката за Наблус се превърнаха в архитекти и инженери. Принудени от палестинската „интифада“ да изоставят твърде опасните улици, те се научиха да напредват вертикално и хоризонтално вътре в сградите, пробивайки

стените и таваните, за да се придвижват в тях. Един израелски офицер, дипломиран философ, обяснява: „Врагът интерпретира пространството класически, традиционно, но аз се отказвам да следвам неговата интерпретация и да попадна в капаните му... Аз искам да го изненадам! Ето основата на войната. Аз трябва да я спечеля... Затова аз избрах методологията на преминаване през стените... Като червей, който напредва, изяждайки това, което намира по пътя си.“ Градският терен е нещо повече от военен театър, той е и средство. Това напомня писаното от Огюст Бланки за въстанието. Той препоръчвал на бъдещите парижки въстаници да завземат къщите по протежение на барикадираните улици, за да укрепват позициите си, да пробиват стените, за да се свързват помежду си, да събарят стълбите на първия етаж и да пробиват таваните, за да се защитят от евентуални атаки, да изкъртват вратите, за да барикадират с тях прозорците и от всеки етаж да правят гнездо за обстрел.

Мегаполисът не е само урбанизирана грамада — окончателен сблъсък с града и селото. Той е също толкова прилив от същества и неща. Поток, който протича през цяла мрежа от оптични влакна, линии на свръхбързи влакове, сателити, видеокамери за следене, за да не спрат да тичат обитателите му към... собствената си гибел. Поток, който желае да увлече всичко в своята безнадеждна подвижност, която мобилизира всеки. Поток, в който ни връхлитат ежеминутно противоречива информация и множество враждебни сили. Където не ни остава друго, освен да тичаме. Където става трудно да дочакаме дори следващото метро.

Умножаването на средствата за комуникация и транспорт ни изтръгва непрекъснато от „*тук и сега!*“ чрез изкушението да бъдем винаги другаде. Да вземем влака със скорост над 300 км/ч или регионалното метро в Парижката област с неговите безшумни 120 км/ч, за да бъдем вече там. Тази мобилност ускорява нашето изкореняване, изолация и изселване. Тя би била непоносима за някои, ако не беше мобилността на интериора, на нашето *портативно частно пространство*. Частният мехур не се спуква, той започва да плава. Това не е край на фазата на какавидата, а просто стадият на движещите се какавиди. Градските центрове ни се предлагат не като идентични места, а като оригинални предложения на различни среди, в които еволюираме, избирайки едни и изоставяйки други, на някакво

произволно екзистенциално пазаруване между барове в различен стил, хора, дизайни или плейлисти един iPod 5-то поколение, който не е вече MP3 плейър, а „портативен медиен център“. „С моя MP3 плейър, аз съм господар в моя свят“. За да се оцелее в тази еднообразна среда, единственият изход е едно непрекъснато преустройство на вътрешния ни свят, както едно дете реконструира навсякъде една и съща колибка. Както Робинзон възпроизвежда своя бакалски свят върху пустия остров, с тази разлика, че нашият обезлюден остров е самата цивилизация и че ние сме милиарди, които непрекъснато корабокрушат в нея.

Точно затова мегаполисът със своята луксозна архитектура е една от най-уязвимите човешки формации, съществували някога. Гъвкав, фин, но уязвим. Едно брутално затваряне на границите заради някаква нестихваща епидемия, някакъв недостиг при снабдяването с храни, едно организирано блокиране на комуникационните трасета и целият декор ще се сгромоляса. Той дори не ще успее да маскира кървавите сцени, които се разиграват ежечасно. Този свят се развива толкова бързо, защото сякаш иска да избяга от все повече приближаващия крах.

Неговата мрежеста структура, цялата му технологична инфраструктура от възли и връзки, децентрализираната архитектура, се създават, за да защитят мегаполиса от неизбежните аварии и нарушения на функционирането. Очаква се Интернет се очаква да оцелее дори след ядрена атака. Постоянният контрол над информационните потоци, над хората и стоките подsigурява подвижността в мегаполиса, гарантира, че никога няма да липсва и едно пале в склада за стоки, че винаги откраднатата в търговията банкнота ще бъде намерена, че терорист няма да се качи в самолета. Чрез чип за радиочестотна идентификация, биометричен паспорт и ДНК-файл.

Въпреки всичко мегаполисът произвежда и средствата за собственото си разрушение. Един американски експерт по сигурността обяснява неуспеха в Ирак чрез способностите на въстаниците да се възползват от новите средства за комуникация. Със своята инвазия САЩ внесоха не само демокрацията, но и кибернетичните мрежи. Донесоха със себе си едно от оръжията за собственото си поражение. Увеличеният брой на мобилните телефони и точките на достъп до

Интернет предоставиха неочаквани средства за организирането на въстаниците и затрудниха атаките срещу тях.

Всяка мрежа има слаби точки и възли, чието увреждане води до спиране на циркулацията и имплозия на цялата картина. Последната голяма авария на електроснабдяването в Европа го показва: една-единствена злополука по една от линиите за високо напрежение се оказа достатъчна, за да потъне в мрак половината континент. За да изригне нещо всред мегаполиса и да отвори други възможности, трябва да спре неговото *перпетуум мобиле*. Това разбраха тайландските бунтовници, които вдигнаха във въздуха електрическите релета. Това разбраха и от движението против закона за „първо назначаване“ (СРЕ)^[4] през 2006 във Франция, които блокираха университетите, за да се опитат в последствие да блокират и икономиката. Това разбраха и стачкуващите американски докери през октомври 2002 г. за запазване на тристата работни места за колегите си, застрашени от уволнение. Тогава те блокираха в продължение на десет дни главните пристанища на Западното крайбрежие. Американската икономика е толкова зависима от идващите от Азия потоци от стоки, че цената на блокадата надхвърли един милиард евро на ден. Десет хиляди стачкуващи могат да разклатят най-голямата икономическа сила на света. Според някои експерти, ако стачното движение беше продължило още месец, щяхме да станем свидетели на нова рецесия в САЩ и на един от най-големите икономически кошмари за Югоизточна Азия.

---

[1] Това е френският еквивалент на нашия израз „чисто нов“. — Бел.ред. ↑

[2] Когато загиващите комунари изгарят заетия от тях дом на властта над Париж (Hotel de Ville), който преди това са превърнали в седалище на избрания от парижани съвет на Комуната. — Бел.пр. ↑

[3] Предградията (на френски „банлийо“), където властта е изпращала осъдените „банлияри“ да изтърпят наказанията си. — Бел.пр. ↑

[4] Contrat première embauche (фр.) е закон от 2006г., предвиждащ възможност за наемане на младежи до 26 години при двегодишен изпитателен срок, предизвикал значителни демонстрации и стачки във Франция ↑

ПЕТИЯТ КРЪГ: „ПО-МАЛКО ПРИТЕЖАНИЕ, ПОВЕЧЕ ОТНОШЕНИЯ!“

След тридесет години на масова безработица, „криза“, обещания за „излизане от тунела“, подигравки с надеждите и сеене на нови илюзии, искат да ни накарат още да вярваме в икономиката. Точно 30 години, прекъснати от няколко илюзорни антракта: този от 1981–1983 г., свързан с илюзията, че едно ляво правителство може да донесе щастие на народа; антрактът на „годините на мангизите“ (1986–89), когато всички трябваше да станем богати делови хора и борсови играчи; антрактът Интернет (1998–2001), когато всички щяхме да си намерим виртуална работа, ако останем свързани в мрежата, в която многоцветната, но единна, мултикултурна и образована Франция ще спечели всички световни купи. Днес обаче сме изразходвали всички свои резерви от илюзии: стигнахме дъното, нямаме пари, а имаме и заеми без покритие към банките.

Трябва да видим, че не икономиката е „в“ криза, а самата икономика е кризата; не е работата онова, което ни липсва, а работата ни е *в повече*. Ако претеглим внимателно всичко, не е кризата, която ни притиска, а... растежът. Трябва да признаем, че скучното повтаряне на борсовите индекси ни засяга почти толкова, колкото и една литургия на латински. За щастие, не само отделни единици са стигнали до това заключение. Не говорим за онези, които живеят от различни измами: контрабандисти от всякаква порода или хора, които по десет години живеят на социални помощи. Нито за всички, които повече не могат да се идентифицират с работата си и със свободното си време. Нито за заметените под килима, които са приели да живеят с минимума, а всъщност са максимума. Поразените от това странно *масово отчуждение*, присъединяващи се към редиците на пенсионерите и цинично преексплоатираната работна сила. Не говорим за тях, въпреки че те също би трябвало, по един или друг начин, да стигнат до същия извод.

Говорим за тези страни и дори цели континенти, които изгубиха вяра в икономиката, докато гледаха как боингите на Международния валутен фонд минават с грохот над тяхната мизерия, и които, макар и за малко, изпитаха на свой гръб филантропията на скъпо платените чиновници на Световната банка. Тук, в тези континенти, няма и помен от меката „криза на призванията“, която западната икономика понася апатично. В Гвинея, в Русия, в Аржентина, в Боливия мощно и трайно се дискредитира финансовата религия на МВФ, Световната банка и тяхното духовенство. „Какво са хиляда икономисти на МВФ, проснати на морското дъно? — Едно добро начало“, се шегуват в Световната банка. Руска шега: Двама икономисти се срещат, единият пита другия: „Ти разбираш ли какво става?“ и той започва: „Чакай, ще ти обясня.“ „Не, не — прекъсва го първият, — не е трудно да се обясни, аз също съм икономист. Питам дали ти разбираш.“ Самото финансово „духовенство“ също се преструва, че дисидентства и си позволява да критикува догмите. Последният опит за съживяване на така наречената икономическа наука е течение, което без хумор се нарича „пост- или не-аутистична икономика“, се е заело тепърва да покаже всички фокуси и узурпирания, всички фалшиви индекси на една наука, чиято единствена роля е да агитира горделиво в полза на дългогодишните напъни на господарите си, да обгради с малко церемонии техните апели за послушание и подчинение и накрая, както правят винаги жреците в религиите, да *предостави обяснения*. Защото пълната мизерия престава да бъде поносима, когато се покаже каквато е: без кауза, нито основание за съществуване.

* * *

Парите вече не са на почит — нито при тези, които ги имат, нито при тези, на които липсват. Попитани какви искат да станат, двадесет процента от младите германци отговарят „художници“. Работата вече не се приема за присъща на човешката същност. Счетоводството на предприятията признава, че вече не знае къде се ражда стойността. Лошата репутация на пазара щеше да настъпи още преди десетина години, ако не бе защитаван с вулгарното самохвалство, ярост и огромни средства. Здравият разум вече вижда прогреса като синоним

на катастрофата. Всичко бяга от света на икономиката, както всичко бягаше от СССР по времето на Андропов. Който поне малко от малко се е занимавал с последните години на СССР, ще разбере без усилия аналогията във всичките апели на нашите ръководители за „добра воля“, във всичките им възторжени речи за едно... светло бъдеще, чиито следи бяха изгубени. В публичните изповеди политиците за вяра в „реформата“ се крият първите пропуквания в Стената. Но срутването на „социалистическия“ блок не бе беляза триумфа на капитализма, а само прогласи фалита на една от неговите форми. Прочее, умъртвяването на СССР не беше резултат от въстанието на един народ, а от усилията и шмекерията на една преустройваща се номенклатура в процес на мутация. Прокламирайки края на „социализма“, една фракция от господстващата класа се освободи от всякакви анахронични задължения, които я свързваха с народа. Тя пое *частен* контрол над това, което вече контролираше колективно „от името на всички“, посредством „пролетарската“ диктатура. „Те ни лъжат, че ни плащат, ние ги лъжем, че работим!“ — се казваше в заводите и мините на СССР и неговия блок. „Понеже системата не издържа, да престанем да се правим на социалисти!“ — беше отговорът на олигархията. При раздялата, на едните се „паднаха“ суровините, промишлената инфраструктура, военнопromишленият комплекс, банките и нощните барове, а на другите — мизерията или емиграцията. Както по времето на Андропов не вярваха повече в СССР, така днес никой не вярва на предизборните обещания — в залите за събрания, в работилниците и цеховете, в бюрата или в канцелариите на Франция. „Така не може да продължава!“ отговарят собственици и властници, които вече дори не търсят граници на „безпощадните закони на икономиката“. Преместват една фабрика през нощта, за да обявят на персонала рано сутринта нейното затваряне, и повече не се колебаят да изпратят Групите за намеса на Националната жандармерия, за да прекратят стачката, както се правеше по време на нацистката окупация или при приватизацията на Средиземноморската параходна компания. Смъртоносната активност на настоящата власт се състои от една страна в управление на руините и от друга — в поставяне основите на една... „нова икономика“.

* * *

Въпреки всичко, ние се бяхме приспособили към икономиката. Поколения наред ни дисциплинираха и дресираха, усмиряваха ни и ни превърнаха в производителни, доволни да консумират *поданици*. И ето, че внезапно се разкри всичко, което ние се насилвахме да забравим: че икономиката е политика. И че тази политика днес е политика на селекция вътре в едно човечество, станало вкупом излишно. От Колбер^[1] до Де Гол, през Наполеон III, държавата винаги е схващала икономиката като политика, не по-малко от буржоазията (която извлича печалбите от нея) или от пролетариите (които ѝ се съпротивляват). Остава само този странен междинен слой от населението, тази куриозна смес от хора, които не вземат страна — дребната буржоазия, която винаги се е преструвала, че вярва в икономиката като в нещо истинско, защото така е съхранявала неутралитета си. Дребни търговци, дребни предприемачи, дребни началства, кадри, професори, посредници от всички родове и видове, които образуват във Франция тази не-класа, този социален желатин, съставен от хора, желаещи просто да живуркат встрани от Историята и от нейните бури. По своето предразположение това блато е носител на фалшивата съвест, готово на всичко, за да запази в своята полудрямка затворени очите си за войната, която бушува наоколо. Във Франция всяко проясняване на фронта се придружава от измислянето на нов вазелин. През последните десет години това беше АТТАС^[2] с нейната невероятна такса Тобин^[3]. Неговото въвеждане беше рекламирано ни повече, ни по-малко като създаване на едно световно правителство, а неговата апология на „реалната икономика“ против финансовите пазари — като „борба с бедността“. Всичко това, гарнирано с трогателната носталгия на дребната буржоазия по държавата. Комедията трая колкото трая и завърши като плосък маскарад. Вазелин беше заместен с нов — „отрицателния растеж“^[4]. Докато АТТАС, със своите образователни курсове, се опита да спаси икономиката *като наука*, намаляването на ръста я защитава *като морал*. Пазарният апокалипсис има само една алтернатива — нулев ръст. Да консумираме и произвеждаме по-малко. Да бъдем жизнерадостно пестеливи. Да ядем „био“, да ходим на работа с велосипеди, да спрем да пушим и да

следим зорко продуктите, които купуваме. Да се задоволяваме с необходимия минимум. Доброволна простота. „Да преоткрием истинското богатство в разцвета на съжителските социални отношения в един здравословен свят.“ „Да не изчерпваме своя естествен капитал.“ Да вървим към една „здрава икономика“. „Да избягваме регулирането ѝ чрез хаоса.“ „Не генерирайте социални кризи, поставящи под въпрос демокрацията и хуманизма!“ Накратко: да бъдем икономични! Да се върнем към икономиката на дядо, в златния век на дребната буржоазия през 50-те години на миналия век. „Когато човек е пестелив — обещават ни — собствеността изпълнява отлично своето предназначение, което се състои в това да му позволи да се наслаждава на собствения си живот, на завет от социалните бури, зад частното убежище на своя бит.“

Графичен дизайнер в ръчно плетен пуловер пие плодовия си коктейл с приятели на терасата на етническо кафене. Компанията е сладкодумна, умерено забавляваща се, не е нито много шумна, нито твърде мълчалива, споглеждат се, усмихвайки се, блажено — тя е толкова цивилизована. По-късно едни ще отидат да копаят градинката си в квартала, докато другите ще правят керамика, дзен будизъм или анимационни филми. Живеят и общуват с чувството, че образуват едно ново човечество, по-мъдро, по-изтънчено. Последното човечество. И имат право. Apple и „нулевият ръст“ са в любопитно споразумение за бъдещата цивилизация. Идеята за връщане към икономиката от едно време и удобната мъгла, зад която настъпва идеята за големия технологичен скок напред. Защото в историята връщания не съществуват. Призивът да се върнем в миналото изразява само една от формите на съзнанието на своето време и тя рядко е по-малко модерната. „Нулевият ръст“ не случайно е знамето на рекламните дисиденти от списание „Casseurs de Pub“, чиято цел е да поддържа „ненасилствената борба“, основаваща се върху аргументи против рекламата. Освен „нулевия ръст“ и „ненасилието“, то защитава още „правата на човека“ и... демокрацията. Откривателите на „нулевия ръст“ — от Римския клуб през 1972 г. — бяха една банда индустриалци и висши държавни функционери, които се позоваваха на един доклад на кибернетици от Масачузетския технологичен институт.

Тази конвергенция не е случайна. Тя е част от принудителния поход към подмяна на икономиката. Капитализмът все колкото можа от

разрушаването на старите социални връзки и сега се пресъздава като поставя тези връзки *върху собствените си основи*. Инкубатор е новото „социализиране“ на отношенията в мегаполиса. По същия начин той разруши естествените светове и понастоящем се впуска в налудничавата идея да ги реконструира като множество контролирани резервати, получили адекватни данайски дарове. На това ново човечество кореспондира една нова икономика, която би искала да не бъде повече една отделена сфера за съществуване, а самата негова тъкан; която би искала да бъде материята на човешките отношения, една нова дефиниция на труда като труд върху себе си и на Капитала като човешки капитал; една нова идея за производството като производство на „релационни стоки“^[5] и на консумацията като консумация на ситуации; и особено една нова идея за стойността, която ще обхване всички човешки качества. Тази „биоикономика“ в процес на зачеване ще оплоди планетата като една затворена система за управление и претендира да постави основите на една нова наука, която да интегрира всички параметри на живота. Такава „наука“ би могла да ни накара един ден да съжаляваме за доброто старо време на фалшивите индекси, с които претендираха да измерват щастието на народа с ръста на БВП, но на което поне никой не вярваше.

„Да се преоценят неикономическите аспекти на живота“ е един лозунг на „нулевия ръст“ и в същото време е програмата за реформа на Капитала. Еко-селища, камери за видеонаблюдение, духовност, биотехнологии и съжителство, всички те принадлежат на една и съща „цивилизационна парадигма“ в процес на формиране — тази на тоталната икономика, пресъздадена из основи. Нейната интелектуална матрица е кибернетиката, науката за системите — за *тоталния контрол върху тях*. За да наложат окончателно икономиката, нейната етика на труд и скъперничество, в продължение на целия XVII век трябваше да бъде интернирана и елиминирана цялата „фауна“ от търсачи на щастие, на просяци, на вещици, на луди, на безработни и други бедняци, цяло едно човечество, което със самото си съществуване изобличаваше реда на печалбарските интереси и на „целомъдрието“. Новата икономика не ще мине без една подобна селекция на поданиците и на зоните набеязани за трансформиране. Хаосът, толкова раздухван и обсъждан, ще бъде динамо на това

жестоко сортиране или на нашата победа над този отвратителен проект.

---

[1] Министър на финансите по времето на Луи XIV. — Бел.ред. ↑

[2] Асоциация за облагане на финансовите сделки в полза на гражданите. — Бел.пр. ↑

[3] По името на „видния“ американски икономист Джеймс Тобин, който в края на 1970 г. предложи да се въведе данък от... 0,1% върху международните борсови сделки. — Бел.пр. ↑

[4] La décroissance (фр.) е френско ляво-екологично движение, което защитава намаляването на консумацията в името на екологичната устойчивост и повишеното качество на живот. — Бел.ред. ↑

[5] Тази обяснителна бележка не е на авторите на брошурата. Тя е заета от енциклопедиите и показва дълбочините на идиотизма, до които е достигнала прословутата „ИКОНОМИКС“: „Релационните стоки“ не са овеществени/материални стоки. С този термин се обозначават всякакъв вид „стоки“ — услуги — както индивидуалните и социалните грижи, помощите на немощните, бедните и т.н., така и афективните, екологичните, културните, художествените или религиозно-духовните услуги, произвеждани от „гражданската икономика“, която има своите собствени сравнителни предимства. Релационните стоки са свързани с търсенето и предлагането, освен на внимание и на грижи, още на знания, на участие в нови пространства на свобода и на духовност и т.н. Тяхното производство се реализира с усвояването на много малки количества материя/енергия, поради което те могат, с най-малката подкрепа от страна на държавата, да образуват в перспектива една значителна част от бъдещото производство на стойности. В напредналите общества все по-нарастващо количество обществен труд се ангажира за подобрене на качеството на живот. Търсенето на релационни стоки, свързани с това, може да бъдат постигнати чрез производството на по-ограничени количества традиционни стоки. За по-малко развитите страни това означава преди всичко да се избегне разрушаването на социалните връзки и мрежи с помощта на развитието на производството на релационни стоки, като се приемат характеристиките и критериите на Западното обществено развитие. — Бел.пр. ↑

ШЕСТИЯТ КРЪГ: ОКОЛНАТА СРЕДА Е ИНДУСТРИАЛНО ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВО!

Екологията е „откритието“ на годината^[1]. Преди тридесет години я бяхме оставили на природозащитниците и се шегувахме самодоволно през неделните дни, за да бъдем загрижени в понеделник. Но ето, че тя ни догони. Сега въздухът е изпълнен с нея, защото през декември имахме 20 градуса по Целзий.

Една четвърт от видовете риби е изчезнала от океаните. Останалите едва ли ще оцелеят дълго.

Тревогата по повод птичия грип вещае ежедневното унищожаване на стотици хиляди от прелетните птици.

Нивото на живак в майчиното мляко е десет пъти по-високо от позволеното в кравето. Устните ни се подуваат, когато хрупаме ябълките от пазара. Най-простите действия са станали токсични. Умираме на 35 години след „продължително боледуване“, което обещава да лекуват като всичко останало. А би трябвало да сме забелязали това преди болестта да ни отведе в раковото отделение и последните медицински грижи.

Трябва да признаем: цялата тази „катастрофа“, с която ни занимават така шумно, всъщност не ни вълнува. Не и преди да ни е поразила с някоя от предвидимите си последици. Тя ни засяга, може би, но не ни трогва. И в това е катастрофата.

Няма „катастрофа в околната среда“. *Самата околна среда* е катастрофа. Околната среда е това, което остава на човека, когато изгуби всичко. Тези, които преживяват в панелите на едно предградие, в един негов кърсокак, един цех или една война, нямат „околна среда“. Те еволюират в един *свят*, населен с опасности, с приятели и врагове, с живот и смърт, с всякакви видове съществуване. Този свят е посвоему съгласуван, според силата и качеството на връзките между всички тези същества и места. Само ние, лишени от всичко, изгнаници от всякъде, родени в определени кутийки и избиращи плодове в супермаркетите, улавяме ехото на света през телевизионния екран, за

да *имаме околна среда*. Самите ние подпомагаме собственото си унищожение, все едно става дума за една обикновена промяна на пейзажа, възмустваме се от последните поражения на катастрофата, след което прилежно подготвяме статията за нея в енциклопедията.

* * *

Съсирената около нас среда е едно отношение към света, базиращо се върху управлението, тоест върху отчуждаването. Едно отношение към света, в което ние *сме повече от шумоленето* на дърветата, миризмите от пърженето на мръвки и картофи у съседите, ромоленето на водата, глъчката в училищния двор или нежната влага в летните вечери. Отношение към света, в който сме аз и моята околна среда, която ме заобикаля, но не ме формира. Ние сме се превърнали в съседни на едно събрание от съкооператори на планетата. Едва ли може да се измисли по голям ад.

Никоя материална сфера никога не е заслужавала името „околна среда“, освен може би... днешният мегаполис. С цифровизираните гласове на обявите, свирещите трамваи в XXI век, синкавите светлини на улични фенери във форма на гигантски кибритени клечки, пешеходците, гримирани като неуспели манекени, мълчаливото взирание на камерите за наблюдение, прорязващият звън на електрическото метро, задължителните табелки с имената на реверите ни, електронната атмосфера в интернет кафенетата, покварата, която се разлива от плазмените екрани, подвижните пътеки, стълби и латекса. Никога декорът не е бил по-подходящ за душите ни, които го пресичат. Никога средата не е била по-автоматична. Никога контекстът не е бил по-безразличен и не е изисквал, за да оцелеем, същото безразличие в замяна. В крайна сметка, „околната среда“ е отношението към света, подходящо за мегаполиса, който проектира себе си върху всичко, което се опитва да му убегне.

* * *

Ситуацията е следната: използваха бащите ни, за да разрушат този свят, а сега искат да ни впрегнат да работим за реконструкцията му, и, като връх на всичко, искат тя да бъде рентабилна. Развратната възбуда, която ще въодушевява от тук нататък журналисти и рекламаджии при всяка нова промяна на климата, разкрива стоманената усмивка на новия зелен капитализъм, чието настъпване прокламираха още през 70-те години на ХХ век, когато го очакваха на завоя, а той все не идваше. Е, добре — ето го! Той е екологията! Алтернативното решение — това е пак той! Спасението на планетата, това е винаги той! Повече няма никакво съмнение: арената е зелена; околната среда ще бъде оста на политическата икономия на ХХІ век. С всеки напън на катастрофизма вече идва по едно ято „индустриални решения“.

Откривателят на водородната бомба, сър Едуард Тейлър, ни внушава да бъдат пулверизирани в стратосферата милиони тонове метален прах, за да се спре глобалното затопляне. НАСА^[2], разочарована от факта, че трябваше да изпрати своята велика идея за създаване на космически антиракетен щит в музея на фантазмагориите от студената война, сега обещава изпращането отвъд лунната орбита на едно гигантско огледало, за да ни закриля занапред от гибелните слънчеви лъчи. Друга, още по-пленителна визия за бъдещето: едно моторизирано човечество, шофиращо с биоетанол от Сау Паулу до Стокхолм; една мечта на едрите земевладелци, която включва, покрай всичко останало, превръщането на всички обработваеми земи на планетата в поля за царевица, соя и захарно цвекло. Навсякъде екологични автомобили, автобуси, чисти енергии, екологически консултации, които си съжителстват добре с последните реклами на Коко Шанел в гланцираните страници на луксозните списания, с които се обработва „общественото мнение“ и мириса на дребните буржоа.

Околната среда има несравнимата заслуга, ни казват, да бъде първият наистина *глобален проблем*, който е поставен пред човечеството. *Глобален проблем*, значи проблем, чието решение притежават само тези, които са организирани глобално. Знае се кои са. Това са групите, които от един век са в авангарда на бедствията и възнамеряват да останат там с минималната цена на смяна на логото си. Това, че EDF^[3] имаше дебелоочието да ни сервира отново ядрената

си програма като ново решение на световната енергетична криза, говори също колко новите решения приличат на старите проблеми.

От държавните министерства до залите в алтернативните кафенета, проблемите се формулират с едни и същи слова, които се употребяват от край време. Трябва да се мобилизираме. Този път не за възстановяване на разрушенията от войната, както беше в следвоенното десетилетие, не и за умиращите от глад етиопци през 80-те години или за създаване на работни места, както през 90-те. Не, този път мобилизацията е за „околната среда“. И ще ни благодарят. Ал Гор и движението за „нулев ръст“ са наредени до вечните благородни души на Републиката, за да изиграят ролята си на вдъхновители на дребните душици от „левицата“ и на добре познатия идеализъм на младежта. С доброволния аскетизъм като знаме, те се стараят да ни подготвят, съобразно „екологическото извънредно положение, което идва стремително“. Стоварват върху уморените ни плещи лепкаво чувство за вина за да ни подтикнат към разделното събиране на отпадъците, копаене на собствената ни градинка и био-наторяване с остатъците от мъртвешкия пир, с който бяхме отхранени.

Да управляваме разпространението на термоядрените централи, изригванията на въгледвуокиса в атмосферата, стопяването на ледовете на полюсите, ураганите, епидемиите, световната свръхнаселеност, ерозията на почвата, масовото измиране на животинските видове... ето какъв ще бъде нашият товар. „Всеки трябва да промени поведението и навиците си“, ни казват, ако искаме да спасим нашия красив и цивилизован свят. Трябва да консумираме по-малко, за да можем пак да консумираме. Да произвеждаме био, за да можем още да произвеждаме. Трябва да се контролираме, за да продължим да контролираме. Ето каква е логиката на един свят, който възнамерява да оцелее, давайки си вид, че извършва историческо скъсване с миналото. Ето как искат да ни убедят да участваме в големите индустриални предизвикателства на започналия век. Така видиотени, ние ще бъдем готови да скочим в обятията на същите онези, които организираха грабежите, плячкосването и кланетата, за да ни... спасят от тях.

* * *

Екологията е не само логиката на тоталната икономика, тя е и новият морал на Капитала. Състоянието на вътрешна криза на системата и суровостта на започналата селекция са такива, че е необходим отново един критерий, в чието име да се извърши подобно сортиране на нужните и на излишните. Идеята за добродетелта през всички епохи е била изобретение на порока. Без екологията не би могло да се оправдае днешното съществуване на двете системи на хранене: едната „здрава и биологична“ за богатите, за дечицата и внученцата им и другата, всеизвестно токсична, за плебеите и техните изтърсаци, обречени на затлъстяване. Планетарната свръхбуржоазия няма как да представи своя начин на живот като достоен за уважение, ако нейните последни капризи не бяха скрупулъзно „уважаващи околната среда“. Без екологията, нищо не би имало вече достатъчен авторитет да накара да заглъхне всяко възражение и недоволство срещу повсеместното нашествие на контрола.

Проследяване, „прозрачност“, сертифициране, екотакси, превъзходна околна среда и водна полиция вещаят екологичното извънредно положение, което ни готвят. Всичко е позволено на една власт, която се „основава“ на Природата, на здравето и на всеобщото благоденствие...

„Щом веднъж новата икономическа култура и поведение станат присъщи на всички, принудителните мерки *без съмнение* ще отпаднат от само себе си“. Нужен беше целият нелеп апломб на един телевизионен палячо, за да се поддържа една толкова смразяваща перспектива и в същото време да апелират да се мобилизираме, защото „планетата е болна“, за да останем достатъчно анестезирани и да помагаме на всичко това сдържано и вежливо. Новият био-аскетизъм е точно в този *контрол над себе си*, който се изисква от всички нас, за да е успешна операцията по спасяване на системата, която сама е влязла в клопката си. Занапред ще трябва да затягаме коланите в името на екологията, както вчера правихме в името на икономиката. Пътищата сигурно биха могли да се трансформират в писти за велосипеди, самите ние бихме могли, донейде, да бъдем благодарни някой ден за един гарантиран минимален доход, но само на цената на послушно стерилно съществуване. Тези, които твърдят, че всеобщият самоконтрол ще ни спести понасянето на една екологична диктатура, лъжат: едното ще постели леглото на другото и ние ще имаме и двете.

Докато съществуват има Човекът и Околната среда, между тях ще бъде и полицията.

* * *

Всичко в екологичните дискусии трябва да се обърне. Там където говорят за „катастрофи“, за да опишат буксуванията на днешния режим на управление на хората и нещата, виждаме само катастрофата на неговото толкова перфектно функциониране. Припомнете си: най-голямата позната вълна на смъртоносен глад в тропическия пояс (1876 — 1879 г.) съвпадна с една световна суша, но най-вече с апогея на колониализма. Разрушаването на селския начин на живот и на хранителните практики доведоха до изчезването на средствата, с които се справяхме с недостига. Покриването на тропическия пояс с милиони измършавели трупове е ефект много повече от експанзията на колониалната икономика, отколкото от липсата на вода. Всичко, което се представя навсякъде като екологична катастрофа, никога не е преставало да бъде на първо място проява на пагубно отношение на печалбарите към света. Това, че не обитаваме нищо и никъде, ни прави безкрайно уязвими за най-малкото изпитание на системата, за най-малкия климатичен риск. Докато при приближаването на последната вълна цунами, туристите продължаваха да лудуват във водите, ловците на бисери от островите бягаха от бреговете след птиците. Настоящият парадокс на екологията е, че под претекста да спаси Земята, тя спасява само основите на това, което опустошава планетата.

Нормалното функциониране на света обикновено служи, за да прикрие нашето състояние на наистина катастрофално отчуждаване. Това, което наричаме „катастрофа“, е просто временно преустановяване на това състояние, един от онези редки моменти, когато си възвръщаме някакво присъствие в света. Затова, нека стигнем по-скоро до изчерпване на петролните резерви, нека прекъсват международните потоци, които поддържат темпото на мегаполисите, нека ни изпреварят големите социални сътресения, нека настъпят „подивяването на населението“, „планетарната заплаха“, „краят на цивилизацията“! Всяка загуба на контрола е за предпочитане пред всеки от техните сценарии за управление на кризата. Когато това

стане, „специалистите по устойчиво развитие“ няма да са тези, които ще дадат най-добрите съвети. В нарушенията на функционирането, в късите съединения на системата се появяват логическите елементи на отговора на това, което може да престане да бъде проблем.

Сред подписалите договора от Киото, единствените страни, които до днес са изпълнили задълженията си, каквото и да им струва, са Украйна и Румъния. Отгатнете защо! Най-напредналият експеримент в „екологичното“ земеделие от 1989 г. е в Куба. Отгатнете защо! По африканските шосета автомонтьорството е издигнато в ранг на народно изкуство. Отгатнете как!

Това, което прави кризата желана, е, че в нея околната среда престава да бъде околна среда. Ние сме принудени да възстановим един контакт, макар и потенциално смъртоносен, с това, което е тук, за да преоткрием ритъма на реалността. Това, което ни заобикаля, вече не е пейзаж, панорама, театър, а онова, което ни е дадено да живеем, с което трябва да се разберем и от което можем да се учим. Няма да ни подведат онези, които ни докараха съдържането на „катастрофата“. Там, където управниците платонично обсъждат помежду си как да намалят емисиите, „без да чупят касичката“, за нас няма друг реалистичен вариант, освен да я счупим възможно най-бързо и същевременно да извличаме полза от всяко пропадане на системата, за да набираме сили.

* * *

Ню Орлиънс, няколко дни след урагана „Катрина“. В тази апокалиптична атмосфера животът започва да се реорганизира тук и там. Пред бездействието на властите, повече заети с почистване на туристическите квартали във Френския квартал^[4] и охраната на магазините, вместо с помощ за най-пострадалите жители на града, се възраждат забравени форми. Въпреки насилствените понякога опити да се евакуира зоната, въпреки игрите на „лов на негри“, открит за случая от превъзхождащите сили на расистките бели милиции, мнозина не пожелават да напуснат терена. За тези, които отказват да бъдат депортирани като „екологични бежанци“ по четирите краища на страната, и за онези, които почти навсякъде решават да се присъединят

към оставащите от солидарност, отзовавайки се на апела на един бивш член на „Черните пантери“, самоорганизирането отново идва на дневен ред. В рамките на няколко седмици започва да работи Комунална обща клиника^[5]. Тази истинска полева болница осигурява още от първите си дни безплатни медицински грижи, все по-добри и по-ефикасни, благодарение на непрекъснатия приток на доброволци. Вече година клиниката е в основата на една ежедневна съпротива срещу държавните булдозери, които са получили заповед да разрушат всичко, за да продадат цялата тази част на града като плячка в ръцете на предприемачите. Народни кухни, снабдяване, улична медицина, спонтанни реквизиции, строеж на жилища за неотложни нужди: цяло едно практическо познание, натрупано от едни или други в течение на живота им, намира тук, далеч от униформите и сирените, пространство за приложение.

Който познава безкрайната жизненост на обитателите на тези квартали на Ню Орлиънс преди катастрофата, недоверието спрямо държавата, която ги управлява, и масовата практика на подпомагане, едва ли ще се учуди, че всичко това се оказва възможно. От друга страна, всеки обхванат от анемичното ежедневие на нашите опустели резиденции, би могъл да се съмнява, че все още може да се намери подобна решителност. Подновяването на тези забравени през годините на нормализирания живот жестове се оказва единственият начин да не рухнем заедно с този свят. И да дойде време, в което пак ще се влюбваме.

---

[1] Годината на издаване е 2007. — Бел.пр. ↑

[2] Националното управление по въздухоплаване и изследване на космическото пространство (на САЩ). — Бел.пр. ↑

[3] Националната електрическа компания на Франция. — Бел.пр. ↑

[4] French Quarter — скъп квартал в центъра на града. — Бел.ред. ↑

[5] Според английското издание, „...Основателят на клиниката, бившият член на Черните пантери Малик Рахим, в края на краищата използва проекта при кандидатурата си за Конгреса през 2008 г. По-късно стана ясно, че един от говорителите на проекта, е доносител на ФБР.“ Френското издание е от 2007 г. — Бел.ред. ↑

СЕДМИЯТ КРЪГ: „ТУК ЩЕ СЕ СТРОИ ЕДНО ЦИВИЛИЗОВАНО ПРОСТРАНСТВО!“

Първата световна касапница от 1914 до 1918 г., която позволи на властниците с един удар да се освободят от една голяма част от пролетариите от селата и градовете, беше водена в името на свободата, демокрацията и цивилизацията. От пет години насам в името на същите мними ценности продължават убийствата на набелязани човешки цели под формата на специални операции в така наречената „война срещу тероризма“. Но сравненията стигат само дотук — до привидността. Цивилизацията вече не е онази очевидност, която транспортираха при „туземците“ без други обяснения, освен огнестрелните. Никой вече не пише „свобода“ по стените, защото вече „сигурността“ винаги я следва като сянка. И е добре известно, че демокрацията лесно може да бъде разтворена в законите за „извънредни положения“ като официалното възстановяване на инквизициите в САЩ или фашизоидните закони „Пербен“^[1] във Франция.

За един век свободата, демокрацията и цивилизацията бяха сведени до хипотези. Цялата работа на лидерите от тук нататък се състои в подреждането на материалните и моралните, символните и социалните условия, в които тези хипотези да звучат повече или по-малко валидни, в създаването на пространства, в които да изглежда, че функционират. Всички средства са допустими, включително най-антидемократичните, най-нецивилизованите и най-репресивните. Днес мнозина са склонни да забравят, че през целия ХХ век демокрацията редовно предшестваше настаняването на фашизоидните режими, че цивилизацията, под звуците на Вагнер или Айрън Мейдън, не престана да се римува с най-масовите изстребления и че в един октомврийски ден на 1929 година свободата в „страната на неограничените възможности“ показва своите две лица: на един скочил от прозорците на нийоркската борса banker и на едно умиращо от глад работническо семейство.

Оттогава — да речем, някъде от 1945 година — политиците се съгласиха, че манипулацията на масите, дейността на тайните служби, ограничението на личните и обществени свободи и пълната безотговорност и произвол на различните полиции принадлежат към арсенала от законни средства за осигуряване на демокрацията, свободата и цивилизацията. В последния стадий на тази еволюция ние получихме първия кмет-социалист на Париж, който с помощта на булдозерите и жандармерията „прочисти“ едно от народните предградия и ни обясни с добре премерени слова, че: „Тук ще се строи едно цивилизовано пространство“. Нямаше какво да му възразим, освен, че неговата цивилизация трябва да бъде разрушена.

В общия случай въпросът за цивилизацията не съдържа нищо философско. Една цивилизация не е някаква абстракция, която стои над живота. Тя е това, което управлява, обгражда, колонизира, властва над ежедневието и над личното ни съществуване. Тя е това, което поддържа най-интимното и най-общото измерение в обществото. Във Франция цивилизацията е неделима от държавата. Колкото по-силна и стара е една държава, толкова по-малко тя е екзоскелет на обществото и толкова повече е клетка, в която са стегнати противоположните интереси на управляващите и подчинените. Френската държава е един заговор срещу народа, приел облика на вековна кастрация на своите поданици. Не трябва да се учудваме след това, че хората в психиатричните болници толкова често бълнуват, че са политически фигури, че виждаме в нашите държавни мъже причината за всички свои нещастия и че нашето мърморене всъщност осветява тяхната коронация като наши господари. Тук политиката не се схваща като нещо външно, а като част от нас. Животът, който вдъхваме в тези фигури, е същият, който те ограбиха от нас.

Ако има някакво френско изключение, то се дължи на това. Всичко, дори световното влияние на френската литература, е резултат на тази ампутация. Литературата във Франция е пространството, предписано за развлечение на кастрираните. Тя е формалната свобода, предоставена на тези, които не търсят своята реална свобода. От тук и циничните намигвания на държавните мъже и на литераторите в тази страна, които не престават от векове с готовност да си разменят ролите и костюмите. От тук идва и това, че интелектуалците имат обичая да говорят толкоз високо, когато са паднали тъй ниско, и да изпаднат в

несъстоятелност във всеки решителен момент — момент, който единствен би върнал смисъла на техния живот, но и би ги изхвърлил от гилдията им. Една защитавана и защитима теза е, че модерната литература се ражда с Бодлер, Хайне и Флобер като ответен удар на държавното клане през юни 1848 г. От кръвта на парижките въстаници и срещу мълчанието, което обгръща касапницата, се раждат модерните литературни форми — меланхолия, двойственост, фетишизъм на формата и на болезненото откъсване. Невротичната привързаност, която французите имат към своята република, в чието име всяко леке придобива достолепие и всеки жалък драскач бива почитан, удължават непрестанното потъпкване на нейните изначални жертви. Юнските дни на 1848 г. с техните хиляда и петстотин убити в боевете и неизвестно колко хиляди екзекутирани без съд затворници, Националното събрание, което посреща предаването на последната барикада с викове „Да живее Републиката!“ и Кървавата седмица през май 1871 г., завършила в Пер Лашез, са рождените петна на френската република, които никаква козметична хирургия не може да скрие.

* * *

Александър Кожевников пише през 1945 г.: „Официалният политически идеал на Франция и на французите продължава и днес да бъде този на Държавата-нация, на «единната и неделима Република». От друга страна, в дълбочината на своята душа, те си дават сметка за недостатъчността на тоя идеал, на политическия анахронизъм на «националната идея» в наши дни. Разбира се, това чувство още не е достигнало до една ясна и различима идея: страната не може и не иска още да я формулира открито. Освен това, поради самото изключително сияние на своето национално минало, за Франция е изключително трудно да признае ясно и да приеме открито края на «националния» период в Историята и да разбере всички последици. Трудно е за една страна, която е създала идеологическата арматура на национализма, и която го е изнасяла в целия свят, да приеме, че от него днес е останал само един документ, който трябва да се заведе в историческите архиви“.

Въпросът за Държавата-нация и нейния погребален марш образува сърцевината на това, което от половин век може да се нарече френска болест. Вежливо наричаме „промяна“ тази трескава нерешителност, това махало от ляво надясно и обратно — както една смяна на маниакалната фаза с депресивната подготвя следващата или както една напълно реторична критика на индивидуализма неохотно съжителства с най-свирепия цинизъм или най-показната щедрост — с неприязънта към тълпата. От 1945 г. тази болест, която не се е разсеяла, освен за миг през май 1968 г. с неговия въстанически жар, не е престанала да се задълбочава. Ерата на държавите, на нациите и на републиките върви към своя край; тази страна, която пожертва целия си живот за тези форми, остава като гръмната. Огнената буря, което предизвика една обикновена фраза на Жоспен: „Държавата не може всичко“, е предвестник на онази, която ще се разрази, когато стане ясно, че държавата вече не може нищо. Това чувство, че сме били измамани, е като рана, която все повече гангрениява. То е изворът на подмолната ярост, която днес почти всичко може да отприщи. Фактът, че в тази страна некрологът на ерата на нациите все още не е написан, е ключът към френския анахронизъм и към революционните възможности, с които Франция все още разполага.

Какъвто и да бъде резултатът, ролята на следващите президентски избори е да дадат сигнал за края на френските илюзии и да спукат историческия балон, в който живеем и който прави възможни събития, като движението против СРЕ, което проникна от чужбина като лош сън, дошъл от 70-те години. Ето защо никой не желае тези избори. Франция е червената лампа на Запада.

Днес Западът е американски пехотинец на борда на танк Ейбрамс М1, който се нахвърля върху Фалуджа, слушайки издут до дупка хард рок. Западът е изгубил се турист в безкрайното море на Монголската степ, подиграван от всички, стиснал кредитната си карта като единствена спасителна дъска. Той е младо момиче, което търси щастието сред танците, момчетата и козметичните помади. Западът е швейцарски защитник на човешките права, който се отправя към четирите краища на света в знак на солидарност с всички бунтове, стига те да са претърпели поражение. Той е испанец, възхищаващ се от политическата свобода след като са му гарантирали сексуалната. Западът е любител на изкуството, който се възхищава втрещено от

последното произведение на някакъв модерен гений и картините — от сюрреализма до виенския акционизъм, — които си съперничат в подобното залепване на хрчката върху лицето на цивилизацията. Накрая Западът е кибернетикът, намерил в будизма реалистична теория за съвестта, или ядреният физик, отишъл да търси вдъхновение за последните си открития в хиндуистката метафизика.

Западът е онази цивилизация, която надживя всички пророчества за своя залез чрез една странна военна хитрост. Както буржоазията трябваше да се отрече от себе си *като класа*, за да доведе до обуржоазяване на цялото общество — от работника до барона; както капиталът трябваше да се пожертва като *отношение към наемния труд*, за да съхрани себе си като социално отношение, превръщайки бившите наемни роби в утрешни свои слуги; както християнството трябваше да се пожертва като религия, за да оцелее като чувствена структура, като предписание, състрадание и безсилие, така *Западът се жертва като изключителна цивилизация, за да се наложи като универсална култура*. Операция може да се опише така: една агонизираща същност се жертва като съдържание, за да оцелее като форма.

Разпадащият се индивид се спасява като форма, благодарение на упражненията по „духовни“ техники. Патриархатът оцелява, като приписва на жените най-лошите характеристики на мъжете — своеволие, самоконтрол, безчувственост. Дезинтегрираното общество оцелява, като пропагандира епидемия от открехнатост и зрелища. Същото се случва с всички големи демодирани представи на Запада, изкуствено поддържащи се чрез зрелища, които точка по точка им противоречат.

* * *

Няма „сблъсък на цивилизацията“. Има клинично мъртва цивилизация, опасана с всевъзможна животоподдържаща апаратура, която разпръсква в планетарната атмосфера специфична зараза. Тя вече не вярва в нито една от своите „ценности“, а всяко тяхно утвърждаване изглежда като акт на безсрамие, провокация, която трябва да се раздробява, да се *деконструира* и да се върне в състояние на

съмнение. Днес западният империализъм е в релативизма, във „всичко зависи от гледната точка“. Това е презрението или обиденото възмущение срещу всеки, който е достатъчно глупав, примитивен или нагъл да вярва в нещо. Това е онзи догматизъм, който намига съучастнически на университетската и литературната интелигенция. Някоя критика не е достатъчно радикална за тази постмодерна интелигенция, докато е опакована в отсъствието на определеност. Скандалът преди век се състоеше в шумното отрицание, днес той се предизвиква от всяко непоклатимо твърдение.

* * *

Никакъв социален ред обаче не може да се основава трайно върху принципа, че нищо не е вярно. Все пак той трябва да се *осигури*. Прилагането на концепцията за „сигурност“ към всичко в наши дни изразява проекта за интегриране на самите същества, на поведенията им и на местата, които обитават, в идеалния ред, на който те вече не са готови да се подчинят. Думите „Нищо не е вярно“ не казват нищо, но това е западната концепция за истината. За Запада истината не е присъща на съществата и на нещата, а е част от тяхното представяне. За вярно се приема онова представяне, което се потвърждава от опита. Науката, в последна сметка, е тази империя на универсалната проверка. Тъй като човешкото поведение — от най-обикновеното до най-научното — почива върху основа от неравномерно формулирани аксиоми и тъй като всички практики тръгват от там, където нещата не могат да бъдат разглеждани отделно от представата за тях, във всеки живот навлиза една доза истина, която западната концепция игнорира. Тук може да се говори за „истински хора“, но то е, за да се подиграват с бедните духом. Затова западниците са считани от онези, които колонизираха, за универсални лъжци и лицемери. Затова „туземците“ им завиждат за това, което *имат* — за техния технологичен напредък, но никога за това, което *представяват* и което те дълбоко презират. Не могат да се преподават Сад, Ницше и Арто в лиците, ако предварително сме дисквалифицирали понятието за истината. Сдържането на всички твърдения, дезактивирането на всички уверения, които съдбоносно настъпват — такава е днешната

постоянна задача на западната интелигенция. Полицията и философията, макар и формално различни, са две съчетаващи се оръдия на този труд.

* * *

Разбира се, релятивисткият империализъм намира във всеки куч догматизъм, в който и да е ислямски или ционистки фундаментализъм, в който и да е маркс-ленинизъм или неонацизъм един враг по свой образ и подобие: някой, който, както западняците, винаги бърка провокацията с потвърждението.

* * *

На този етап всяко чисто социално противопоставяне, която отказва да види, че това, срещу което сме изправени, не е кризата на едно общество, а изчезването на една цивилизация, иска или не, става съучастник в нейната безкрайна агония. Занапред това ще бъде стратегията: да се критикува обществото с напразната надежда да се спаси неговата цивилизация.

* * *

И така — ние мъкнем труп на гърба си и няма да се отървем толкова лесно от него. Няма какво да очакваме от края на цивилизацията, от нейната клинична смърт. Такава, каквата е, тя може да заинтересува само историците. Това е факт, който трябва да се превърне в решение. Фактите могат да се скрият с всякакви заклинания, но решението е революционно. Трябва да вземем решение за смъртта на цивилизацията и да се разберем как ще стане това: само решението ще ни отърве от нейния труп.

---

[1] Приет през 2004 г., законът „Пербен“ е насочен към „организираната престъпност“ и „хулиганските прояви“ и позволява издаване на присъди без съд. — Бел.ред. ↑

ХАЙДЕ!

Вече дори не можем да видим откъде ще започне едно въстание. Шестдесет години на умиротворяване, на възпиране на историческите катаклизми, шестдесет години на демократична анестезия и управление на събитията отслабиха нашата способност да възприемаме дивашката реалност, в която живеем, или разгарящите се страсти на войната, която бушува около нас. Именно тази си способност трябва да възстановим, за да започнем.

* * *

Няма защо да *се възмуцаваме* от факта, че от пет години се прилага абсолютно противоконституционният закон за ежедневната ни „сигурност“. Безсмислено е да организираме законни протести срещу разпада на законността. Трябва да се организираме по друг начин.

* * *

Няма никакъв смисъл да *се ангажираме* с някакъв граждански колектив и с неговите импотентни инициативи, нито в предлаганата ни от крайната левица една или друга измамна асоциация. Всички организации, които претендират, че оспорват сегашния ред, са кукли на конци с формата, нравите и езика на миниатюрни държави. Всички тези безволеви политически кастрати, които бръщолевят „че ще правят политика по друг начин“, никога до днес не са ни довели до нищо друго, освен до неограниченото разширяване на полето на държавната власт.

* * *

Не трябва да се *реагира* на ежедневните новини, а да се разглежда всяка една информация като маневра в тила на врага, която трябва да дешифрираме. Маневра, целяща да предизвика във всеки от нас реакция от определен тип; трябва да знаем, че именно тази маневра е истинската информация, която се съдържа в мнимата.

* * *

Няма какво да се *очаква* повече — някакво разведряване, революцията, ядреният апокалипсис или някакво социално движение. Да се чака още е лудост. Катастрофата не е в това, което идва, а в това, което вече е тук. Оттук нататък ние сме въввлечени против волята си в движението, водещо към сгромолясването на една цивилизация. В него трябва да решим да се включим и да вземем съзнателно участие.

* * *

Да не чакаме означава обаче по един или друг начин да влезем в логиката на въстанието. Това значи да чуем отново в гласа на нашите властници лекото сътресение от ужаса, който никога не ги е напуснал. Защото да управляваш не е било никога нищо друго, освен да отдалечаваш с хиляди хитрини мига, в който тълпата ще те обеси, а всеки акт на правителството не е нищо друго, освен поредния начин да не изгуби контрола над населението.

* * *

Днес тръгваме от точката на крайната изолация, на пълното безсилие. Всичко е в това да започнем един въстанически процес. Нищо не изглежда по-малко вероятно от едно въстание, но нищо не е и по-необходимо.

ДА СЕ НАМЕРИМ

ХВАНИ СЕ ЗА ОНОВА, КОЕТО УСЕЩАШ, ЧЕ Е ИСТИНСКО! ТРЪГНИ ОТ ТАМ!

Една среща, едно откритие, едно мощно стачно движение, едно земетресение: всяко събитие произвежда истини, които променят нашия начин на живот в света. Обратно, една констатация, която ни е безразлична, която ни оставя непроменени и не ни ангажира с нищо, не заслужава още името истина. Има истини, които се съдържат във всеки жест, във всяка практика, във всяко отношение или ситуация. Обикновено просто я избягваме, *управляваме* я, това предизвиква характерната лудост на толкова много хора в тази епоха. В действителност всичко ангажира всички ни. Чувството, че живеем в лъжа, също е истина. Въпросът е да не го изоставяме, а да тръгнем от него. Една истина не е един поглед върху света, а това, което ни свързва непоколебимо с него. Истината не е нещо, което ни обсебва, а нещо, което притежаваме. Тя ни създава и разрушава, тя ни определя и разлага, тя ни отдалечава от мнозина и ни сродява с тези, които са я приели.

Изолираното същество, което се хваща здраво за истината, неизбежно ще срещне себеподобни. В действителност, всяко въстание тръгва от една истина, от която не отстъпва. Това се видя в Хамбург през 80-те години, когато група обитатели на окупирана сграда решиха, че занапред трябва да минат през трупове им, за да ги експулсират. Имаше един обсаден квартал от танкове и хеликоптери, дни и нощи на улични боеве, чудовищни демонстрации и едно кметство, което накрая капитулира. „Първият френски партизанин“ — Жорж Генгуен — имаше през 1940 година като отправна точка единствено решимостта на своя отказ да приеме окупацията. За френската компартия тогава той беше само един „луд, който живее в гората“; чак докато лудите, които заживяха с него в лесовете, станаха 20 000 и освободиха Лимож.

НЕ ОТСТЪПВАЙ ОТ ПРИЯТЕЛСТВОТО, КОГАТО ВОДИ КЪМ ПОЛИТИКАТА!

Внушават ни неутралната идея за приятелството като чиста привързаност без последици. Но всяка привързаност е привързаност *чрез* споделена истина. Всяка среща е среща *чрез* общо утвърждаване, па било и утвърждаване за разрушение. Няма невинни връзки в една епоха, в която твърдостта и постоянството обикновено нареждат сред безработните, в която трябва да лъжем, за да работим и да работим, за да продължим да лъжем. Хората, които се кълнат в квантовата физика и я прилагат във всички области, са не по-малко обвързани политически от другарите, които се борят срещу някой мултинационален аграрен конгломерат. Рано или късно всички те ще дезертират от системата и ще се вдигнат на бой срещу нея.

Пионерите на работническото движение успяха да се намерят първо в работилницата и по-късно — във фабриката. Те имаха стачката, за да се преброят и да демаскират изменниците. Те имаха наемането на работа срещу заплата, което изправи Капитала срещу Труда, за да прокарат разделителните линии на солидарността и фронтите в световен мащаб. Ние имаме цялото социално пространство, за да се намерим. Имаме ежедневните поводи за неподчинение, за да се преброим и да демаскираме живите трупове. Ние имаме и враждебността към тази цивилизация, за да прокараме разделителните линии на солидарността и фронтите в световен мащаб.

НЕ ОЧАКВАЙТЕ НИЩО ОТ СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ ОРГАНИЗАЦИИ! НЕ СЕ ДОВЕРЯВАЙТЕ НА СЪЩЕСТВУВАЩИТЕ СОЦИАЛНИ ПРОСТРАНСТВА И ПРЕДИ ВСИЧКО — НЕ СЕ ПРЕВРЪЩАЙТЕ В ЕДНО ОТ ТЯХ!

Нерядко в процеса на разрушаване на обществените отношения, кръстосваме пътищата си с организации — политически, синдикални, хуманитарни, социални и т.н. Сред техните членове можем да намерим дори хора, които са искрени — макар и малко отчаяни, които са ентузиазирани — макар и малко интриганти. Привлекателността на организациите се дължи на тяхната привидна устойчивост — те си имат история, централа, име, средства, вожд, стратегия и речник. Въпреки това, те си остават кухи архитектурни паметници, които с мъка вселяват дължимия респект на своето героично минало. В цялата си дейност, на всички нива, тези организации се интересуват само от собственото си оцеляване като организации и почти нищо повече.

Непрекъснатите им предателства най-често ги отчуждават и откъсват от собствените им редови членове. Затова понякога можем да срещнем сред тях неколцина заслужаващи уважение същества. Но обещанието, което се съдържа в срещата ни с тях, би могло да се осъществи само въвн от организацията и — неизбежно — против нея.

Много по-опасни са социалните пространства с тяхната размита структура, сплетни и неформални йерархии. Всички социални пространства трябва да се избягват. Всяко едно от тях е насочено към неутрализирането на някаква истина. Литературните кръгове съществуват, за да задушават ясното писане. „Либертарните“ социални пространства — за да притъпяват остротата на прякото действие. Научните кръгове — за да укриват отражението на техните изследвания върху мнозинството от хората днес. Спортните кръгове — за да съдържат в своите зали различните форми на жизненост, които спортът развива. Особено трябва да се избягват културните и активистките кръгове. Това са старческите домове, в които обикновено гаснат революционните пориви. Задачата на културните кръгове е да надушват зараждащите се напрежения и да удавят в обяснения смисъла на всяко наше действие, докато задачата на активистките кръгове е да ни изсмучат силите за него. Активистките пространства простират своята мрежа върху цялата френска територия и препречват пътя на всяко революционно развитие. Те не предлагат нищо повече от историята на безбройните си поражения и породените от тях огорчения. Изтощени, те не са способни да се възползват от възможностите на настоящето. Освен това, за да поддържат жалката си пасивност, те дрънкат твърде много, а това ги прави ненадеждни, когато нещата опрат до полицията. Колкото е безсмислено да очакваме нещо от тях, толкова е глупаво да се разочароваме от склерозата им. Най-добре е да ги изхвърлим като ненужен баласт.

Всички социални пространства са контрареволуционни, защото се интересуват единствено от съхраняването на жалкото си живуркане.

ДА СЕ ОРГАНИЗИРАМЕ В КОМУНИ!

Комуната е това, което става, когато хората се намерят, разберат и решат да вървят заедно. Комуната е може би взимането на решение да продължим заедно точно в мига, в който обикновено решаваме всеки да тръгне по своя път. Това е радостта от една среща, която

надживява своя очакван завършек. Това, което ни кара да кажем „ние“ и което го превръща в събитие. Не е странно, че хората, които се разбират, образуват комуни — странно е когато остават разделени. Защо комуните не могат да се умножават навсякъде? Във всяка фабрика, на всяка улица, във всяко село или училище. Нека настъпи най-сетне управлението на базовите комитети! Комуни, които приемат себе си такива, каквито са, и там, където са, и — ако е възможно — множество от комуни, които ще изместят институциите на днешното общество — семейството, училището, синдикатът, спортният клуб и т.н. Комуни, които няма да се побоят — извън обществената си дейност — да се организират за материалното и морално оцеляване на всеки от своите членове и на всички около тях, останали на произвола на съдбата. Комуни, които не се определят — както правят обикновено колективите — според това какво има в тях и извън тях, а според гъстота на връзките в тяхното ядро. Не според своето членство, а според духа, който им вдъхва живот.

Една комуна се създава всеки път, когато неколцина, освободени от своята усмирителна риза, решават да разчитат на себе си и да премерят силите си с действителността. Всяка стихийна стачка е една комуна, всяка колективно окупирана на приятелски основи сграда е една комуна, комитетите за действие^[1] през 1968 г. бяха комуни, такива бяха и селата на избягалите роби в САЩ или радио Алиса в Болоня^[2] през 1977 г. Всяка комуна иска да бъде своя собствена база. Тя иска да разреши въпроса за нуждите. Тя иска да се отърси от всяка икономическа зависимост и всяко политическо подчинение; тя се изражда в социално пространство в мига, в който изгуби контакта с истините, върху които е основана. Има всевъзможни комуни, които се организират, без да чакат нито броя, нито средствата, а още по-малко „подходящия момент“, който така никога не идва.

---

[1] Организации на работници и студенти, взели участие в стачките и окупациите през пролетта на 1968 във Франция. — Бел.ред.

↑

[2] Нелегално радио в Италия, излъчвало от февруари 1976 до март 1977 чрез стара военна апаратура. — Бел.ред. ↑

ДА СЕ ОРГАНИЗИРАМЕ

ДА СЕ ОРГАНИЗИРАМЕ, ЗА ДА НЕ ТРЯБВА ПОВЕЧЕ ДА РАБОТИМ!

Скривалищата се правят рядко и, честно казано, твърде често това е губене на много време, за да продължим да го правим. Те се отличават, между другото, и с жалките си условия за почивка и четене.

Ясно е, че хората живеят толкова малко, че се налага да *заработват* — да разменят своето време за трохички общуване. Да отделят от личното си време, за да имат обществен живот: това е трудът, това е пазарът. По начало животът в комуната избягва труда, той предпочита други схеми. Групите на аржентинските *пикетероси* колективно измъкват от държавата един вид социални помощи срещу няколко часа работа. Те не броят часовете си, всичко спечелено отива за общо ползване — снабдяват се с работилници за дрехи, фурна, градините, от които имат нужда.

В комуната се вкарват пари, но не защото трябва „да се заработва“. Всички комуни имат „черни каси“, които се пълнят чрез всевъзможни хватки. Освен социалните помощи, сред тях са най-различни обезщетения, помощи за инвалиди, натрупани студентски стипендии, пари за фиктивно майчинство, всякаква контрабанда и много други средства, които се раждат при всяко нововъведение в контрола на властите. Не е наша работа да ги защитаваме, нито да се настаняваме в тези временни убежища, нито да ги съхраняваме като привилегия на посветените. Важно е да култивираме и разпространяваме тази необходима нагласа към ограбването на държавата и да споделяме нейните изобретения. За комуните въпросът за труда се поставя само в зависимост от другите съществуващи доходи. Не трябва да забравяме и всички полезни знания, които могат да се придобият от определени занаяти, професии и добри работни места.

* * *

Изискването към комуната е да освобождава максимално много време за всички. Това изискване не се измерва само с *работните часове*, освободени от експлоатацията на наемния труд. Освободеното време не означава курорт. Изгубеното време, мъртвото време, времето на празнота и страхът от празнотата — това е работното време. Вече няма да има време за *запълване*, а освобождаване на енергия, каквато никое „време“ не съдържа; линиите, които се очертават, които можем да следваме в освободеното време, до техния край, докато се пресекат с тези на други.

ГРАБИ, КУЛТИВИРАЙ, ПРОИЗВЕЖДАЙ

Някои от останалите без работа бивши служители на Металюрорп предпочетоха да обират банки, вместо да станат надзиратели в затворите. Работниците от ЕДФ^[1] обучават близките как да фалшифицират показанията на електромерите. „Изпаднали от камиона“ стоки се продават под път и над път. Един свят, който така открито прокламира своя цинизъм, не може да очаква лоялност от пролетариите.

От една страна, комуната не може да разчита вечно на „социалната държава“, а от друга — не може да живее дълго от кражби от магазините, в нощното ровичкане в контейнерите за боклуци на супермаркетите или в складовете на индустриалните зони, от отклоняване на държавни помощи, измами на застрахователните компании и други злоупотреби, накратко: от грабеж. Следователно, тя трябва да се грижи постоянно да увеличава нивото и обхвата на своята самоорганизация. Нищо няма да бъде по-логично от това стругове, фрези, копирни машини, продавани с намаление при закриването на една фабрика, да послужат за подкрепата на един заговор срещу стоково-пазарното общество.

Чувството за неизбежността на неговото сгромолясване навсякъде е толкова живо в наши дни, че трудно бихме могли да изброим всички експерименти в строителството, в енергетиката, суровините, противозаконните действия или земеделието. Тук има цял един арсенал от знания и техники, които само чакат да бъдат овладени

и разопаковани от техния „благотворителен“, „екологичен“ или „уличен“ амбалаж. А този арсенал е само част от всички характерни за градските гета прояви на технологична интуиция и находчивост, които ще трябва да внедрим, ако имаме намерение да населим отново пустинята на мегаполиса и да осигурим жизнеспособността на едно въстание след началните му етапи.

Как ще общуваме и как ще се придвижваме след тоталното прекъсване на потоците? Как ще възстановим производството на храни в селските райони до нивата, които им позволяваха да поддържат гъстотата на населението, която имаха допреди шейсет години? Как ще превърнем бетонните пространства в градски зеленчукови градини, както направи Куба, за да издържи едновременно на американското ембарго и разпадането на СССР?

ДА СЕ УПРАЖНЯВАМЕ И ОБУЧАВАМЕ

На нас, които употребявахме толкова дълго свободно време на пазарната демокрация, какво ни остава? Какво ни подтикваше да правим джогинг в неделя сутрин? Какво поддържа всички тези фанатици-каратисти, тези манияци на домашното майсторене, на риболова или на гъбарството? Какво, ако не необходимостта да запълнят часовете на безделие, да възстановят работната си сила или своя „здравен капитал“? Повечето от времето за развлечения би могло лесно да се отърве от абсурдния си характер и да се превърне в нещо различно от безделието. Боксът не винаги е бил резервиран за демонстрации и развлечения на тълпата в големите зрелища. Китай в началото на XX век, разпокъсан от ордите на колонизаторите и изгладнял от сушата, видя как могат да се организират стотици хиляди бедни селяни в безброй клубове за бокс на открито, за да си вземат от богатите и колонизаторите това, което им бяха заграбили. Това бяха бунтовете на боксьорите. Никога не е рано да се научим и да упражняваме това, което в по-малко мирни и по-малко предвидими времена може да ни бъде потребно. Нашата зависимост от мегаполиса — от неговата медицина, земеделие, полиция — е такава, че понастоящем ние не можем да го атакуваме, без да изложим себе си на опасност. Неизреченото съзнание за тази уязвимост е онова, което води до спонтанното самоограничаване на днешните социални движения, която ги кара да се страхуват от кризите и да желаят „сигурността“.

Чрез нея стачките замениха хоризонта на революцията с този на връщането към „нормализацията“. За да се освободим от този фатализъм е необходим един дълъг и постоянен процес на научаване, на множество мащабни експерименти. Въпросът е да се научим да се бием, да отключваме затворените врати, да лекуваме фрактурите толкова добре, колкото и ангините, да конструираме пиратски радиопредаватели, да организираме улични кухни, да се целим точно, но също да знаем как да събираме разпръснатите знания и да създадем една военновременна агрономия, да разбираме биологията на планктона, състава на почвите, да изучаваме родовете растения и да преоткрием изгубените интуиции, всички начини за употреба, всички възможни връзки с обкръжаващата ни среда и границите, отвъд които я изчерпваме; и това още от днес и за дните, в които ще ни трябва да получим повече от символична част храна и грижи.

ДА СЪЗДАДЕМ ТЕРИТОРИИ. ДА УМНОЖИМ НЕПРОЗРАЧНИТЕ/ТАЙНИ ЗОНИ.

Все повече и повече реформисти днес се съгласяват, че с „приближаването на върховата точка на изчерпването на петрола“ и „за да се намали парниковият ефект от емисиите на газове“, ще трябва да се „релокализира икономиката“, да се фаворизира регионалното снабдяване, най-късите пътища на дистрибуцията, да се откажем от услугите на отдалечените вносители и т.н., и т.н. Обаче това, което забравят, е, че всичко, което се прави локално в икономиката, се прави *на черно*, „неформално“; и че само една семпла екологическа мярка, каквато е релокализацията на икономиката, предполага ни повече, ни по-малко от това тя да се освободи напълно от държавния контрол или да му се подчини безрезервно.

Днешната територия е продукт на многовековни полицейски операции. Народът беше изтикан от своите села, след това от своите улици, после изгонен от своите квартали и накрая — вън от залите на сградите, с налудничавата идея да натикат целия му живот между четирите влажни стени в панелните частни боксове. Въпросът за територията не се поставя за нас, както за държавата. Не става дума да я *задържим*. Това, което ни трябва, е да уплътним локално комуните, циркулацията и солидарността между тях до такава степен, че територията да стане непроницаема и непристъпна за всяка власт. Тоест, въпросът не е да я окупираме, а ние да бъдем територията.

Всяка практика създава територия — територията на един договор, на сделка или лов, територията на детските игри, на влюбените или на бунта, територията на селянина или на орнитолога. Правилото е съвсем просто: колкото повече са териториите, които се разполагат и наслагват в дадена зона, толкова по-голяма е циркулацията между тях и толкова по-малко място остава за властта. Кафенета, печатници, нелегални квартири, спортни зали, терени и паркове, антикварни магазинчета, покриви на сгради, импровизирани размени на вещи, кебапчийници, гаражи, читалища могат много лесно да се изтръгнат от полицейския контрол, ако се намерят достатъчно съучастници. Локалната самоорганизация, налагайки своята собствена география върху държавната картография, я обърква и анулира; тя произвежда собственото си отцепване.

ДА ПЪТУВАМЕ. ДА ТРАСИРАМЕ СОБСТВЕНИ ПЪТИЩА ЗА КОМУНИКАЦИЯ

Принципът на комуните не е в противопоставянето на мегаполиса и на неговата мобилност, не е в локалното вкореняване и бавност. Експанзивното движение за образуване на комуни трябва подземно да дублира това на мегаполиса. Ние няма да отхвърлим възможностите за преместване и комуникация, които ни предлагат днешните инфраструктури. Достатъчно е само да бъдем внимателни. Да направим едно посещение е много по-сигурно с това, че не оставяме следи и създаваме много по-солидни връзки, отколкото цялата ни листа с интернет-контакти. Възможността мнозина от нас да „циркулират свободно“ от единия край на континента до другия и без много проблеми да правят това в целия свят, е един коз, който не е за пренебрегване, когато се създават връзките между огнищата на конспирация. Едно от големите преимущества на мегаполиса е възможността на американци, гърци, мексиканци и германци да се намерят с французи потайно в Париж за една стратегическа дискусия.

Постоянното движение между приятелските комуни е едно от нещата, които ги предпазват от пресъхване, както и от неизбежността на умората. Да посрещнем другари, да бъдем в течение на техните инициативи, да обсъдим заедно техния и своя опит, да се сдобием с техниките, които те владеят, и да ги запознаем с нашите — това прави много повече за една комуна, отколкото безбройните стерилни самоанализи при закрити врати. Бихме сгрешили, ако подценяваме

обсъждането и решението на важните проблеми през вечерите, който прекарваме с другари в конфронтация на гледните ни точки върху текущата война.

ДА ОТСТРАНИМ СЪТЪПКА ПО СЪТЪПКА ВСИЧКИ ПРЕПЯТСТВИЯ

Известно е, че улиците гъмжат от нецивилизованост. Между това, което са, и това, което трябва да бъдат, се намира централизиращата сила на полицията, която се стреми да възстанови „реда“; срещу нея сме ние, тоест центробежното движение. Ние се радваме всеки път и навсякъде, където възникват страсти и „безредици“. Няма нищо чудно в това, че т.нар. национални празници, които не честват вече нищо, вече систематично се превръщат в сблъсъци със „силите на реда“. Блестящ или запуснат, мегаполисът, който не знаем къде започва и къде свършва, материализира нашето общо ограбване. Упорит в своето нищо, той иска да се промени към нещо по-добро, а ние съзерцаваме това, което ни обгражда: то чака своя час и мегаполисът става изведнъж носталгичен, каквито са полята с руините.

Всяка нецивилизованост на улицата трябва да бъде методична и систематична, да се превърне в една разпростираща се ефикасна партизанска война, която ни прави неуправляеми и недисциплинирани. Объркващо е, че сред множеството признати военни преимущества на партизанската война фигурира и недисциплинираността. В действителност, ние никога не би трябвало да разделяме яростта от политиката. Без първата, втората се разпилява в речи; а без втората яростта се изчерпва с крясъци. Думи като „бесни“ или „екзалтирани“^[2] никога не излизат на политическата повърхност без предупредителни изстрели.

Нека запомним следните принципи за метода на саботажа: минимум риск в акцията, минимум време за нея и максимум поражения. За стратегията трябва да помним, че една съборена, но не залята с бензин преграда — едно освободено, но незаселено пространство — се заема от друга, по-силно съпротивляваща се и по-неатакуема преграда.

Не е нужно да повтаряме трите типа работнически саботаж: забавяне на трудовия процес, чупене или повреждане на машините, разкриване на тайните на предприятието. Разширени до размера на

социалната машина, тези принципи на саботажа се генерализират — от производството до стокообмена. Техническата инфраструктура на мегаполиса е уязвима: нейните потоци, освен транспорт на лица и стоки, информация и енергия, циркулират посредством мрежи, нишки и канали, които могат да бъдат атакувани. Днес ефективното саботиране на социалната машина включва откриването и овладяването на нови средства за прекъсването на тези мрежи. Как да направим неизползваема една линия на свъхбързите влакове или една електрическа мрежа? Как да намерим слабите точки на информационните мрежи, как да заглушим радиовълните и как да предизвикаме „снежинки“ върху екраните?

Колкото до сериозните пречки, няма да бъде вярно, ако кажем, че преодоляването им е невъзможно. Встрани от всеки сляп волонтаризъм, присвояването на Прометеевия огън е едно от решенията. През 356 г. преди Христа, Херострат изгорил храма на Артемида — едно от седемте чудеса на света. В нашето време на завършен упадък храмовете поразяват единствено с тъжната истина, че *вече са срутени в душите*.

Ако унищожим това небитие, едва ли мнозина ще тъгуват. Нека да действаме и да намерим една нова младост. Тогава всичко ще приеме смисъл, всичко ще се подреди неусетно — време, пространство, приятелство. От всяко дърво могат да се направят стрели и да намерим цели за употребата им. Ние самите сме стрели. В мизерното време, в което живеем, „да бастисаме всичко“ ще послужи — и не без основание — като последната колективна съблазън.

ДА ИЗБЯГВАМЕ ВИДИМОСТТА. ДА ПРЕВЪРНЕМ АНОНИМНОСТТА В НАПАДАТЕЛНА ПОЗИЦИЯ.

На манифестация една синдикалистка смъкна маската на човек, който току-що беше разбил витрина, с думите: „Поеми отговорността за това, което правиш, вместо да се криеш!“ Да бъдеш видим обаче означава да бъдеш разкрит, тоест преди всичко уязвим и обезвреден. Когато левичарите от всички страни не престават да търсят „по-голяма видимост“ за своята кауза — било за бездомните, било за жените или нямащите редовни документи — с надеждата, че грижите за тяхното съществуване ще бъдат поети от държавата, те правеха точно обратното на онова, което трябваше да сторят. Не да „излизаме на светло“, а да превърнем анонимността, в която сме се потопили, в

наше предимство чрез конспирацията. Посредством нощната акция с маска да заемем една неатакуема позиция за атака. Без лидери, без искания и предварително организиране, а с пароли, жестове и съучастници. Пожарите от ноември 2005 г. ни предлагат модела. Да бъдеш никой в социално отношение не е унижително състояние, трагична липса на признание — признание от кого? — а точно обратното — това е условие за максимална свобода на действие. Да подписваш своите „злодеяния“ единствено с измислени съкращения — още се помни неуловимата ВАФТ^[3] — това е един от начините да съхраниш тази си свобода. Очевидна беше една от първите отбранителни маневри на режима — конституирането на „панелките“ като извършител на „бунтовете от ноември 2005“. Достатъчно е да видим муцуните на онези, които в това общество са *някой*, за да разберем радостта да *бъдеш никой*.

От видимостта трябва да бягаме. Но една сила, дори да се изгражда на тъмно, не може вечно да бяга от нея. Нашата поява като сила трябва да стане в най-подходящия момент. Колкото по-дълго избягваме видимостта, толкова по-силни ще бъдем, когато накрая тя ни застигне. Веднъж станали видими, дните ни ще бъдат преброени. Тогава или ще бъдем в състояние да я направим на пух и прах, без много да му мислим, или тя ще ни смаже за нула време.

ДА ОРГАНИЗИРАМЕ СВОЯТА САМООТБРАНА!

Ние живеем под окупация, под *полицейска* окупация. На улицата се арестуват имигранти без документи, полицейски коли без опознавателни знаци патрулират по булевардите, крайните квартали в мегаполисите се усмиряват с техники, изпробвани в колониите, вътрешният министър излиза с декларации за войната с „бандите“, които ни напомнят за войната в Алжир — всеки ден се сещаме за нея. Това са предостатъчно мотиви, за да не се оставим да ни смажат, а да организираме своята самоотбрана.

Докато расте и се разгръща, една комуна започва да вижда как действията на властта се прицелват в нейните устои. Тези контраатаки приемат различни форми: на прелъстяване, на привличане с увещания и обещания за безнаказано връщане на „блудните синове в лоното на отечеството“ и в последна сметка — с брутално насилие. Самоотбраната трябва да бъде за комуните една колективна

очевидност — колкото практическа, толкова и теоретическа. Да се парира един арест, да се съберем бързо и достатъчно на брой, за да осуетим опитите за изхвърляне на хора от домовете им, да укрием някой от нашите — това ще бъдат естествени реакции за настъпващите времена. Не можем постоянно да възстановяваме базите си от нулата. Вместо да изобличаваме постоянно репресиите, нека се приготвим да ги отблъснем.

Работата не е проста, защото в зависимост от очаквания ръст на народната съпротива, расте и полицейската работа — доносничеството, ангажирането на лумпените в разни национални гвардии и милиции, смесването на полицейските сили с тълпата. Моделът на полицейското проникване — дори в условията на бунт — занапред ще бъде *цивилното ченге*. Ефикасността на полицията по време на последните манифестации срещу СРЕ идваше от цивилните агенти, които се смесваха с тълпата в очакване на инциденти, за да си свалят маските и пуснат в действие сълзотворния газ, бухалките, каучуковите куршуми, арестите — и всичко това в координация с охраната на демонстрациите. Самата възможност за тяхното присъствие е достатъчна да посее съмнения между протестиращите — кой кой е? — и да бъде парализирана акцията. Ако приемем, че една демонстрация не е просто сбор за преброяване, а начин за действие, ние трябва да се сдобием със средства и методи за демаскиране и неутрализиране на цивилните джандари, да ги прогоним и при случай да изтръгнем от ръцете им тези, които те се опитват да арестуват.

Полицията е видима по улиците, тя има преимущество да се организира, да тренира и да изпробва непрекъснато новите си оръжия. За сравнение, нашите оръжия са били винаги рудиментарни, майсторени от самите нас и често импровизирани на място. В никакъв случай те не могат да съперничат с огневата мощ на полицейските, но те целят да държат на разстояние, да отклонят вниманието, да упражнят психологически натиск или да направят изненадващ пробив и да завземат терен. Нито едно нововъведение в центровете за подготовка на френската жандармерия срещу градската гериля очевидно не е достатъчно и без съмнение никога няма да може да реагира достатъчно бързо срещу едно подвижно множество, което е способно да удари едновременно на няколко места и което се стреми винаги да запази инициативата.

Комуните очевидно са уязвими от следенето и полицейските разследвания, в които се използват разузнаването и науката. Вълната от арести на анархисти в Италия или на войнствените еколози в САЩ стана възможна с помощта на подслушванията. Всеки арест днес дава възможност за вземане на ДНК и за попълването на досиетата с все повече подробности. Един от окупиралите сграда в Барселона бил разкрит, защото оставил отпечатъците си върху позивите, които е раздавал. Методите за картотекирането ни се подобряват непрекъснато, включително чрез биометрията. След като електронната лична карта е вече задължителна, нашата задача става още по-трудна. Парижката комуна разреши проблема с картотеките, като опожари сградата на общината (Отел дьо Вил) — подпалвачите унищожиха регистрите за гражданско състояние. Днешната ни задача е да намерим средства за необратимо унищожаване на компютърните бази данни.

---

[1] Френската електрическа компания. — Бел.пр. ↑

[2] „Бесните“ и „екзалтираните“ са радикални групи по време на Великата френска революция. — Бел.ред. ↑

[3] „Античенгеджийската бригада на панелките“ — име, използвано при акциите срещу полицията в бедните жилищни комплекси през 80-те години на ХХ век. — Бел.ред. ↑

БУНТ

Комуната е основната единица в партизанската реалност. Един бунтовен подем може би не е нищо повече от умножаване на комуни, които създават връзки помежду си. Според хода на събитията, комуните се организират в единици от по-голям мащаб или се разделят. Между една банда от братя и сестри, „свързани на живот и смърт“, и събранието на едно множество от групи, комитети, „банди“ за организиране на снабдяването или за самозащита било на един квартал, било на въстаналия регион, има разлика само в мащабите — иначе всички те са комуни.

Всяка комуна по начало се стреми да бъде самодостатъчна — вътре в нея парите изглеждат нещо смешно и в крайна сметка неуместно. Силата на парите е в това да привличат непривлечените, да свързват непознатите, без да ги правят познати, и по този начин, като правят всичко еквивалентно, да пускат всичко в обръщение. Способността на парите да свързват всичко, се заплаща с фалша на тези връзки, където измамата е правило. Недоверието е основата на кредитните отношения. Поради този факт царството на парите е винаги царство на контрола. Практическото премахване на парите може да стане само чрез разширяването на комуните.

За всяка от тях то трябва да се подчинява на грижата комуната да не надмине определена големина, отвъд която тя губи контакт със самата себе си и издига почти неизбежно една господстваща каста. Тогава комуната ще предпочете да се раздели и по този начин в същото време да се разшири, за да избегне подобен нежелан резултат.

Въстанието на алжирската младеж, обхванало цяла Кабилия през пролетта на 2001 г., успя да завземе почти цялата ѝ територия, атакува полицейските участъци, съдилищата и всички проявления на държавата като така генерализира бунта до там, че принуди силите на реда едностранно да отстъпят и физически попречи на провеждането на изборите. Силата на движението се състоеше във взаимното допълване на множеството му компоненти, които бяха само частично

представени в безкрайните и безнадежно мъжки събрания на селските и другите народни комитети. „Комуните“ на продължаващото непрекъснато да тлее алжирско въстание имаха много лица — било на лудите глави с каските, които хвърляха газови бутилки по полицейските части за борба с безредиците от покрива на сграда в Тизи Узу, било на усмивката на стария ветеран от съпротивата, обвит в своя бурнус, било на духа на жените от планинските села, които упорито продължаваха с традиционното земеделие, без което блокирането на икономиката на региона никога не би могло да бъде толкова систематично и постоянно.

ДА ЗАПАЛИМ ОГЪН ОТ ВСЯКА КРИЗА

„Трябва още да добавим, че не можем да лекуваме цялото население на Франция. Ще трябва, следователно, да се направи избор.“ С тези думи един експерт-вирусолог резюмира пред в-к Льо Монд от 7 септември 2005 г. това, което би станало в случай на една пандемия на свински грип.

„Терористични заплахи“, „природни катастрофи“, „вирусни тревоги“, „социални движения“, „насилие в предградията“ са за управниците моменти на дестабилизация, в които те задържат властта си чрез селекцията на това, което ги допълва, и унищожението на онова, което ги затруднява. Логично е това да бъде възможност за всяка друга сила да се консолидира или да се разшири, докато заема насрещна позиция.

Прекъсването на стоковите потоци, нарушаването на „нормалното“ — достатъчно е да се види как се преобръща животът в един блок, внезапно лишен от електричество, за да си представим какво би се случило с живота на един град, лишен от всичко, включително и от полицейския контрол — ще освободи потенциалът за самоорганизация и самоуправление, немислим при други обстоятелства. Това не убягва никому. Революционното работническо движение беше разбрало добре, че кризите на буржоазната икономика са сигнали за превръщането му в непреодолима сила. Ислямските партии са най-силни там, където успяват интелигентно да заместят разкапващата се държавност — например при изграждането на местни звена за помощ след земетресението в Бумерд, Алжир или при ежедневното подпомагане на населението в разрушения от израелската армия Южен Ливан.

Както подчертахме по-горе, опустошеният от урагана Катрина Ню Орлиънс даде възможност на една периферна част от северноамериканското анархистическо движение да постигне нечувано дотогава сплотяване, като обедини всички хора, които се съпротивляваха на насилствената евакуация. Уличните кухни изискват

предварителното обмисляне на снабдяването с провизии; бързата медицинска помощ изисква придобиването на необходимите познания и материали, както и инсталирането на свободни радиопредаватели. Социалната наситеност на подобни инициативи се гарантира от радостта, която съдържат, от начина, по който достигат отвъд индивидуалния стоицизъм, и от демонстрацията на осезаема реалност, която успява да избяга от натрапчивото всекидневие на реда и работата.

В страна като Франция (където радиоактивните облаци се спират на границата и където не се страхуват да построят „канцерополис“ върху бившето селище Севезо след експлозията на азотния завод AZF) трябва по-малко да разчитаме на „природните“ кризи, вместо на социалните. На социалните движения се пада най-често да прекъсват нормалния курс на разрухата. Разбира се, през последните години различните стачки станаха преди всичко възможности за властта и собствениците на предприятия да увеличават все повече и повече „минималните услуги“^[1] и по този начин да превръщат спирането на работата в чисто символичен акт, който не нанася по-големи щети от един снеговалеж или самоубийство на железопътните релси. Като тръгнаха срещу установените практики за съпротива със систематичната окупация на учрежденията и упоритите блокади, борбата на гимназистите през 2005 г. и борбата срещу закона CPE ни припомниха за способността на големите движения да създават неприятности и да провеждат разнообразни офанзиви. Във всички групи по интереси, които те родиха и оставиха след себе си, ние зърнахме за миг условията, които позволяват на социалните движение да станат почва за нововъзникващи комуни.

ДА САБОТИРАМЕ ВСЯКА ПРЕДСТАВИТЕЛНА ИНСТАНЦИЯ.

ДА ГЕНЕРАЛИЗИРАМЕ ГОВОРЕНЕТО. ДА ПРЕМАХНЕМ ОБЩИТЕ СЪБРАНИЯ.

Всяко социално движение среща като първо препятствие, преди самата полиция, интегрираните в днешното общество синдикати и цялата тази микробюрокрация, чието призвание и задача е да поставя граници на социалните борби. Комуните, групите сред масите, бандите спонтанно не им се доверяват. Ето защо, парабюрокрачните йерархии изобретяват от двадесетина години насам всевъзможни

координационни комитети и съвети на групи по интереси, които изглеждат по-невинни с отсъствието на етикети, но от това не се променят и остават идеален терен за техните маневри. Ако един колектив реши да се отцепи и да се самоуправлява, те ще изпразнят този акт от всякакъв смисъл, като предотвратят поставянето на всеки реален проблем. Те се настървяват и горещят, но не поради желанието си да поддържат спора, а поради желанието си да го прекратят. Когато тяхната настойчива защита на апатията накрая вземе връх над волята на колектива, „координаторите“ обясняват провала с липсата на... политическо съзнание. Трябва да отбележим, че във Франция младите активисти добре са усвоили изкуството на политическата манипулация, до голяма степен благодарение на бясната активност на различните троцкистки фракции. Не можем да очакваме от тях да извлекат урока на пожарите през ноември 2005 г.: че координациите са излишни, когато координация има, а организациите не са необходими, когато хората се организират сами.

Друг рефлекс е при най-незначителното раздвижване да се прави общо събрание и да се гласува. Това е пълен абсурд. Играта на гласуване, на избирането на „победител“, е достатъчна да превърне събранието в кошмар, в театър, в бойно поле, където се сблъскват всички претенции да се властва. Ние изпитваме тук лошия пример на парламентаризма. Такова събрание не се свиква, за да се вземе решение, а за да се дърдори, да се упражнява безцелно свободата на словото.

Нуждата от събиране е също толкова постоянна при хората, колкото е рядка необходимостта да се взимат решения. Събирането съответства на радостта от усещането на общата сила. Да се решава е жизнено важно само в ситуации на крайна необходимост, когато упражняването на демокрацията е напълно компрометирано. През останалото време „демократичният характер на процеса на вземане на решения“ е проблем единствено за фанатиците на процедурата. Въпросът не е в това да критикуваме събранията или да ги напуснем, а да освободим словото, жестовете и взаимодействието между участващите хора. Просто трябва да видим, че всеки идва на събрание не само с гледна точка или предложение, но и с желания, с връзки, с възможности, сили, тъги и определена предразположеност към останалите, с откритост. Ако успеем да се простим с фантазията за

Общото събрание и да го заменим със *събрание на присъствията*, ако успеем да надвием завинаги възраждащото се изкушение на хегемонията, ако престанем да търсим решението като самоцел, имаме някакъв шанс да постигнем тази *масовизация*, един от тези моменти на колективно изкристализиране, когато едно решение завладява изцяло или частично хората.

Същото се отнася и за решенията за акции. Ако тръгнем от принципа, че „акцията сама ще подреди протичането на събранието“, ще направим невъзможни както енергичния дебат, така и ефективната акция. Едно многобройно събрание на хора, които не се познават, се задължава да прибегне към специалистите по акциите, тоест да жертва самата акция в името на контрола върху нея. От една страна хората с определен мандат са ограничени в своите действия, а от друга нищо не им пречи да измамат всички.

Идеална форма за акция няма. Най-важното е акцията да приема определена форма, да поражда форма, вместо да се подчинява на такава. Това предполага споделяне на идеи и географско положение — както е било със секциите на Парижката комуна по време на Френската революция, — а също така и тиражирането на споделени познания. Колкото до вземането на решението за акции, принципът може да бъде следният: всеки провежда самостоятелно разузнаване, натрупаната информация се събира на едно място, след което решението трябва да изникне пред нас, вместо да бъде изработено от нас. Тиражирането на познанията отхвърля йерархията — то издига нивото, като го изравнява. Разпространението на хоризонталната комуникация е също така най-добрата форма на координация между различните комуни — най-добрият начин да сложим край на хегемонията.

ДА БЛОКИРАМЕ ИКОНОМИКАТА, НО ДА ПРЕМЕРИМ СИЛАТА НА НАШАТА БЛОКАДА СПОРЕД НАШЕТО
НИВО НА САМООРГАНИЗАЦИЯ

В края на юни 2006 г. в целия щат Уахака кметствата се окупират повсеместно, въстаниците завземат административните сгради. В някои общини кметовете са изритани, а служебните коли — реквизирани. Месец по-късно, редица хотели и туристически комплекси са блокирани. Министърът на туризма на Мексико започва да говори за „катастрофа, сравнима с урагана Уилма“. Няколко години по-рано блокадите стават една от основните форми на движението на

аржентинските бунтовници; различни местни групи си помагат взаимно при блокирането на едно или друго основно шосе, като непрекъснато застрашават със своите съвместни акции да парализират цялата страна, ако исканията им не бъдат удовлетворени. Години наред тези заплахи са мощен лост в ръцете на железничарите, шофьорите на камиони и работниците от енергетиката. Движението против СРЕ във Франция не се поколеба да блокира гарите, околоръстните пътища, магистралите, фабриките, супермаркетите и дори летищата. В Рен се оказаха достатъчни едва триста души, за да блокират часове наред главния път до града и да предизвикат 40-километрово задръстване.

Да се блокира всичко — това ще бъде първият рефлекс на всеки, който ще се изправи срещу днешния ред. Блокадата на една икономика, която няма определено място, където предприятията функционират непрекъснато и ритмично, където преимуществата се дължат на свързването им в мрежа и където магистралите са връзките на едно производство, което няма краен продукт, което се движи от подизпълнител към подизпълнител и от там — към друга фабрика за сглобяване, блокирането на движението по веригата означава блокиране на самото производство.

Не трябва обаче да блокираме повече от това, което е необходимо и позволява да се поддържа капацитетът за снабдяване, комуникациите между въстаниците и ефикасното самоорганизиране на различните комуни. Как ще се храним, ако всичко е парализирано? Плячкосването на магазините, както в Аржентина, има своите граници: колкото и необятни да са „храмовете на потреблението“, те не са бездънни складове за продукти. Придобиването на умения и навици за продължително самостоятелно осигуряване на средствата за съществуване налага завземането на необходимите средства за тяхното производство. В този смисъл няма какво да чакаме повече. Да оставяме два процента от населението да произвеждат храната на всички останали — както е днес — е както историческа, така и стратегическа аномалия.

**ДА ОСВОБОДИМ ТЕРИТОРИЯТА ОТ ПОЛИЦЕЙСКАТА ОКУПАЦИЯ. ДА ИЗБЯГВАМЕ, ДОКОЛКОТО Е
ВЪЗМОЖНО, ДИРЕКТЕН СЪЛЪСЪК.**

„Това означава, че си имаме работа не с младежи, издигащи социални искания, а с лица, които обявяват война на Републиката“ —

отбеляза едно ченге в момент на просветление по повод последните сблъсъци. Офанзивата, целяща освобождението на територията от полицейската окупация, вече тече и може да разчита на неизчерпаемите резерви от негодувание, които силите на реда успяха да мобилизират срещу нея. Дори самите „социални движения“ се изкушават от бунта, като „гуляйджиите“ в Рен, които през 2005 г. всеки четвъртък вечер нападаха жандармите, или тези в Барселона, които опустошиха една от търговските артерии на града по време на една от традиционните младежки улични разпивки. Движението против СРЕ се върна към редовната употреба на „коктейлите Молотов“. Но в това отношение определени предградия си остават ненадминати. Включително в техниката, която от дълго време се практикува там — капаните. Като този от 13 октомври 2006 г. в Епине: екип на частна охранителна фирма тръгва по сигнал за нещо, откраднато от автомобил. Когато пристигат, един от охранителите „се оказва обграден от две коли, паркирани диагонално на улицата, и от повече от трийсет души с метални прътове и пистолети, които замерят автомобила с камъни и използват сълзотворен газ срещу полицаите“. В по-малки мащаби, това се повтаря срещу кварталните полицейски участъци през нощта: изпочупени прозорци, опожарени полицейски автомобили.

Един от резултатите от тези скорошни движения е осъзнаването, че оттук нататък всяка реална демонстрация трябва да бъде „стихийна“, а не обявена предварително на полицията. Като използваме тактиката на избора на бойно поле, можем, като Черния блок в Генуа през 2001 г., да избягваме червените зони и директния сблъсък. Като избираме сами маршрута, можем да водим ченгетата — включително синдикалните и пацифистките — за носа, вместо да се оставяме те да ни подбират като стадо. В Генуа видяхме как хиляда решителни души отблъскват цели автобуси, пълни с карабинери, след което им опожаряват возилата. Не е важно да имаш по-добри оръжия, важно е да имаш инициативата. Храбростта не решава нищо, увереността в собствената храброст решава всичко, а още по-добре е да имаш инициативата.

Въпреки това, всичко сочи към едно схващане за директните сблъсъци като към средство, което връзва ръцете на противника, печели време и ни позволява да атакуваме на друго място — дори в

непосредствена близост. Фактът, че не можем да избегнем сблъсъка, не ни пречи да го превърнем в просто отвличане на вниманието. Със съгласуването на акциите трябва да се ангажираме повече, отколкото със самите акции. Целта на набезите срещу полицията е да я накараш да бъде навсякъде, за да не успее никъде.

Всеки набег напомня за една истина, изречена още през 1842 г.: „Животът на полицейския агент е мъчителен; неговото обществено положение е не по-малко унижително и презряно от самото престъпление... Срам и позор го обграждат от всички страни, обществото го отритва, изолира го като парий, заплюва с презрение полицейския агент, тъй както изплюва заплатата му, без угризения, без съжаление, без жалост... Полицейската значка, която носи в джоба, е документ за неговия срам.“^[2] На 21 ноември 2006 г. протестиращите в Париж пожарникари нападат полицаите за борба с безредиците с чукове и раняват петнайсет от тях. С това само напомняме, че ако следваш „призванието да помагаш на другите“, няма как да станеш полицай.

**НА ОРЪЖИЕ! ДА НАПРАВИМ ВСИЧКО ВЪЗМОЖНО, ЗА ДА НЕ СЕ НАЛОЖИ ДА ГО ИЗПОЛЗВАМЕ!
ЕДИНСТВЕНАТА ПОБЕДА СРЕЩУ АРМИЯТА Е ИДЕЙНАТА.**

Мирно въстание няма. Оръжието е необходимо. Въпросът е да направим всичко възможно, за да не се наложи да го използваме. В едно въстание е по-важно народът да се въоръжи и да поддържа „въоръжено присъствие“, отколкото да води въоръжена борба. Трябва да правим ясна разлика между това да бъдем въоръжени и употребата на оръжията. Оръжията присъстват неизменно във всяка революционна ситуация, но не се използват често и рядко имат решаващо значение в големите повратни моменти: 10 август 1792 г., 18 март 1871 г., октомври 1917 г., октомври 1956 г. в Унгария. Когато властта се въргала в канавката, е достатъчно да я прегазим.

Поради дистанцията, която ни дели от тях, оръжията едновременно ни привличат и отвращават. Това раздвоение можем да преодолеем единствено като боравим с тях. Истинският пацифизъм не е в отказа от оръжията, а само от тяхната употреба. Пацифизъм без възможност да откриеш огън не е нищо повече от теоретична формулировка на безсилие. Такъв пацифизъм *a priori* е един вид превантивно разоръжаване — чисто полицейска операция. В

действителност въпросът за пацифизма стои сериозно само пред онзи, който има възможността да открие огън. В този случай пацифизмът става признак за сила, тъй като само в позиция на ясно надмощие сме освободени от необходимостта да стреляме.

От стратегическа гледна точка непрякото асиметрично действие изглежда по-печелившо, по-подходящо за нашето време: окупационна армия не се атакува фронтално. Въпреки това, перспективата за една градска партизанска война в иракски стил, която се точи безкрайно без възможност за преминаване в настъпление по-скоро трябва да се избягва, отколкото да се търси. Милитаризацията на гражданската война е равносилна на неуспех за въстанието! Червените постигат своята победа през 1921 г. (срещу Махновщината и Кронщад), но Руската революция е вече изгубена.

Трябва да се разгледат два типа държавна реакция. Едната е открито враждебна, а другата е по-коварна и демократична. Първата цели нашето безцеремонно ликвидиране, докато втората, подмолна, но неумолима военна операция, цели единствено да ни вербува. Можем да претърпим поражение както от диктатурата, така и от свеждането на борбата *само* до борба срещу диктатурата. Поражението е както в загубата на войната, така и в загубата на избора на войната, която ще водим. И двете поражения са възможни, както го доказва опитът на Испания от 1936 г.: революционерите претърпяха двойно поражение — от фашизма и от републиката.

Щом нещата станат сериозни, армията окупира терена. Дали тя ще влезе в сражение обаче не е толкова сигурно. За това е необходимо държавата да реши да започне клане, което засега е само заплаха — нещо като заплахата с употреба на ядреното оръжие от половин век насам. Макар и отдавна ранено, държавното чудовище е още опасно. Срещу армията е необходима една огромна тълпа, която да навлезе в редиците ѝ и да се побратими с войниците. Нужен е 18 март 1871 г.^[3] Когато армията излезе на улицата, имаме ситуация на въстание. Влизането ѝ в действие ускорява изхода от нея. Всеки се оказва принуден да вземе страна, да избере между анархията и страха от анархията. Едно въстание трябва да възтържествува като идейна сила. Не е невъзможно да се победи една армия идейно.

ДА СВАЛИМ ВЛАСТТА НА МЕСТНО НИВО

Целта на всяко въстание е да стане необратимо. Необратимостта се постига, когато е победена както властта, така и нуждата от власт, както собствеността, така и ламтежът за собственост, както хегемонията, така и желанието за хегемония. Ето защо процесът на въстанието съдържа в себе си формата на своята победа или на своя неуспех. В действителност разрушението само по себе си никога не е било достатъчно за неговата необратимост. Всичко зависи от подхода. Има начини на разрушение, които предизвикват неизбежно връщането на това, което сме разрушили. Който прахосва силите си с трупа на един ред, може да бъде сигурен, че това ще събуди желание за мъст. Затова там, където икономиката е блокирана и полицията — неутрализирана, е важно властта да се сваля възможно най-хладнокръвно. Тя трябва да бъде детронирана с най-методично безразличие и насмешка.

В наше време краят на централизираните революции е отражение на децентрализацията на властта. „Зимни дворци“ има и днес, но те са оставени по-скоро на атаката на туристите, отколкото на въстаниците. В наши дни може да се завземе Париж, Рим или Буенос Айрес, без да се спечели решителният бой. Завземането на Рюнжис^[4] определено би имало по-голям ефект, отколкото превземането на Елисейския дворец. Властта вече не е концентрирана в една точка на света, тя се е превърнала в самия свят с неговите потоци и булеварди, с неговите хора и норми, неговите кодове и технологии. Властта е също и организацията на мегаполиса. Тя е завършената цялост на света на стоките във всяка негова точка. Всеки, който я победи на местно ниво, излъчва глобална ударна вълна по нейните мрежи. Бунтовете в Клиши-су-Боа зарадваха не едно американско семейство, докато въстаниците в Уахака намериха съратници в сърцето на Париж. За Франция отпадането на централизираната власт бележи края на Париж като център на революционна дейност. Всяко ново движение след стачките през 1995 г. го потвърждава. Най-дръзките и последователни акции вече не се извършват в Париж. Накрая Париж остава единствено цел за набези — терен, който чисто и просто трябва да се опустоши и плякоса. Бързи и яростни нападения отвън поразяват потоците в метрополията в техните точки на максимална плътност. Пламъците на гнева плъзват по тази пустиня на фалшивото изобилие и бързо изчезват. Ще дойде ден, когато от тази столица и нейното чудовищно

стълпотворение на властта ще остане величествен куп развалини, но това ще стане в края на един процес, който другаде ще е стигнал много по-далеч.

---

[1] Като „минимална услуга“ властта във Франция описва задължителното количество работа, което трябва да се извършва дори при стачка, в сектори, определяни като решаващи за икономиката. — Бел.ред. ↑

[2] Armand Durantin, *L'Agent de la rue de Jerusalem*. В сборника *Les Francais peints par eux-memes. Tome second*. L. Curmer, Paris, 1840–1842. — Бел.ред. ↑

[3] „Ден първи“ на Парижката комуна, в който войниците „с нисък морал“ от редовната армия се побратимяват с милициите на Националната гвардия и други парижани. — Бел.ред. ↑

[4] Най-големият в света пазар на едро за пресни хранителни продукти, с които се снабдяват 18 милиона консуматори. — Бел.ред. ↑

ЦЯЛАТА ВЛАСТ НА КОМУНИТЕ!

В метрото вече няма и следа от булото на притеснение, което обикновено сковава жестовете на пътниците. Непознати хора разговарят непринудено. Групичка си шушука нещо на ъгъла. По булевардите се провеждат много по-големи събрания, обсъждат се сериозни неща. От ден на ден и от град на град — нови и нови нападения. Поредната казарма е разграбена и опожарена. Принудително изселените обитатели на общински жилища вече не преговарят с общината — те продължават да си ги обитават. В пристъп на красноречие директор на фирма се опитва да охлади страстите на събралите се колеги. Неясно как изтича информация с домашните адреси на всички полицаи и жандарми, а също така и на персонала в затворите, което повлича след себе си безпрецедентна вълна от трескави смени на жилища. Който има нещо в повече, го носи в селската кръчма и бакалница и си взима каквото му липсва. Част от хората се задържат, за да обсъдят обстановката и да решат какво трябва да се набави за цеха. Радиото държи въстаниците в течение на отстъплението на правителствените сили. Ракета пробива стената на затвора в Клерво. Никой не може да каже месеци или години са изминали от началото на „събитията“. Самотно звучат призивите за спокойствие на министър председателя.

Невидимият комитет, 2007 г.

ПОСЛЕСЛОВ

Това е текстът на книгата, издадена от La Fabrique през март 2007 г. Тя се оказва и основното вещественно доказателство срещу деветимата арестувани на 11 ноември 2008 г., основно в село Тарнак. Те са обвинени в „престъпно сдружаване с цел терористична дейност“ на основание предполагаемо участие в саботаж на електропроводите на френската национална железница. Въпреки мъглявите „доказателства“ срещу деветимата, министърът на вътрешните работи на Франция публично ги свързва с надигащата се опасност от „ултраляво“ движение, като обръща особено внимание на тази книга, наречена „наръчник по тероризъм“, за чието написване те са обвинени.

ПЪРВОТО ИЗЯВЛЕНИЕ НА НЕВИДИМИЯ КОМИТЕТ СЛЕД АРЕСТИТЕ

Всички са съгласни. Циреят ще се спуска. Вчера го повтаряха по кафенетата, днес го признават и в кулоарите на парламента със сериозно и надуто изражение. Пресмятането на рисковете носи определено удоволствие. Вече ни представят подробно меню с превантивни мерки за охрана на територията. Новогодишните празници търпят решителен обрат — „догодина няма да има стриди — яжте, докато има!“ За да не бъдат празниците помрачени от традиционните безредици, 36 хиляди полицаи и 16 хеликоптера са впрегнати от Алио-Мари^[1] — същата циркаджийка, която по време на ученическите демонстрации през декември с трепет следеше за най-малкия признак за „гръцка зараза“ и подготвяше полицейския апарат за всеки случай. С всеки изминал ден зад успокоителното дърдорене все по-ясно се долавя шумът на приготовленията за открита война. Техният хладнокръвен и прагматичен ход става все по-очевиден — вече не си правят труда дори да го представят като умиротворителна операция.

Вестниците добросъвестно изготвят списъка с причините за внезапното безпокойство. Финансовата криза, разбира се, с лавинообразната безработица, нейният принос към отчаянието и

социалните планове, скандалите с Кервиел^[2] и Мадоф^[3]. Провалът на образователната система, нейното затихващо производство на работници и граждани, дори с децата на средната класа като суровина. Наличието на младеж, за която няма политическо представителство — младеж, която не става за нищо друго, освен да троши безплатните велосипеди, които обществото така добросъвестно ѝ е предоставило.

Нито един от тези тревожни въпроси не би следвало да изглежда непреодолим в една епоха, в която преобладаващият режим на работа на властта е точно управлението на кризи. Освен ако не предположим, че властта е изправена не просто пред поредната криза, пред редица повече или по-малко хронични проблеми, повече или по-малко очаквани смущения, а пред една безпрецедентна опасност; че е възникнала форма на конфликт и отношения, които по своя характер са именно *неуправляеми*.

* * *

Хората, които навсякъде са част от тази опасност, не трябва да си задават само маловажните въпроси за причините или вероятностите за неизбежните движения и сблъсъци. Те трябва да се запитат как, например, гръцкият хаос отеква във френската ситуация? Едно въстание тук не може да бъде просто пренасяне на случилото се там. Световната гражданска война продължава да има местна специфика. Във Франция ситуация на всеобщи безредици би провокирала взрив в друга посока.

Участниците в гръцките безредици имат срещу себе си слаба държава и същевременно предимството на силната популярност. Не бива да се забравя, че срещу Режима на полковниците само преди 30 години демокрацията се възстанови поради практиката на политическото насилие. Това насилие, спомените за което не са толкова далечни, все още изглежда интуитивно за повечето гърци. Дори водачите на социалистическата партия са хвърляли по някой друг Молотов на младини. Въпреки това традиционната политика разполага с варианти, които много добре знаят как да се справят с такава практика и да разпростират идеологическата си плява до самото ядро на безредиците. Гръцката битка не беше решена и потушена на улицата

— където полицията видимо попадна в капан, — защото нейното неутрализиране беше проведено другаде. Няма нищо по-изтощително, по-смъртоносно от тази традиционна политика с нейните безжизнени ритуали, нейното мислене без мисъл, нейния малък, затворен свят.

Във Франция, нашите най-видни социалистически бюрократи не са били никога нищо повече от сбръчкани кухи черупки, изпълващи кулоарите на парламента. Тук всички участват в заговора за ликвидиране дори на най-слабите форми на политическо напрежение. Това означава, че винаги е възможно гражданинът да бъде противопоставен на нарушителя чрез езикова операция, която върви ръка за ръка с военните операции. Безредиците от ноември 2005 г. и — в друг контекст — социалните движения от есента на 2007 г. вече показваха няколко прецедента. Картината на дясно настроените ученици в Нантер, които с футболни скандирания аплодират полицаите, изхвърлящи техните съученици, дава представа за това какво ни чака в бъдеще.

* * *

Няма спор, че привързаността на французите към държавата — гарантът на общочовешките ценности, последният бастион срещу катастрофата — е патология, която трудно се лекува. Преди всичко това е една измислица, която вече не знае как да продължи. Самите наши властници все повече виждат в нея ненужна пречка, защото те поне приемат конфликта в неговия истински смисъл — *военния*. Те нямат задръжки да пращат елитните антитерористични части да потушават безредиците или да опразват център за вторични суровини, окупиран от своите работници. Докато социалната държава се разпада, можем да наблюдаваме възникването на ожесточен конфликт между онези, които желаят ред, и онези, които не желаят. Всичко, което френската политика успяваше досега да дезактивира, е на път да се отприщи. Тя никога няма да може да го обработи изцяло. В напредналия етап на социален разпад, можем да разчитаме на идващото движение да намери необходимата глътка нихилизъм. Кое то не означава, че то няма да бъде подложено на други ограничения.

Революционните движения не се разгръщат като зараза, а като резонанс. Нещо, създадено тук, резонира с ударната вълна, излъчена от нещо, създадено там. Всяко тяло резонира по свой начин. Бунтът не е епидемия или горски пожар — праволинеен процес, който се прехвърля от едно място на друго след първоначална искра. Той прилича повече на музика, чиито тонове, макар и пръснати в пространството и времето, постепенно успяват да увлекат със своя ритъм и мелодия до момента, в който връщането към нормалното става нежелателно и даже невъобразимо.

Когато говорим за Империя, ние назоваваме механизмите на властта, които превантивно, с хирургическа точност задушават всеки революционен порив в една ситуация. В този смисъл Империята не е враг, който ни атакува фронтално. Тя е ритъм, който се натрапва — начин за разлагане и разпръскване на реалността. Тя не е начин за подреждане на света, а за неговото мъчително, тежко и насилствено военно ликвидиране.

Когато говорим за силите на бунта, ние имаме предвид очертаването на съвършено различна *композиция*, различна страна на реалността, която от Гърция до френските бедни квартали търси своето въплъщение.

Повсеместно се осъзнава, че кризисните ситуации дават множество възможности за реструктуриране на господството. Затова Саркози може да обяви, без да прекалява с лъжите, че финансовата криза е „краят на света“ и че през 2009 г. Франция ще навлезе в нова епоха. Тази пародия на икономическа криза уж трябва да бъде нещо ново: уж трябва да се намираме на прага на нова ера, в която всички заедно ще се хвърлим в борбата с неравенството и глобалното затопляне. Но за нашето поколение — родено в кризата и непознаващо нищо друго освен икономическа, финансова, социална и екологична криза — това е твърде трудно за приемане. Няма да ни баламосат пак с поредния рунд „започваме отначало“ и „само трябва за малко да затегнем коланите“. Честно казано, катастрофалните данни за безработицата вече не будят никакви чувства у нас. Кризата е начин за управление в един свят, който явно се крепи единствено на безкрайното управляване на собствения си крах.

Тази война не се води заради различните начини за управляване на обществото, а заради неделимите и непримирими идеи за щастиято

и техните светове. Знаем го ние, знае го и властта. Остатъците от нейните активисти ни виждат все по-многобройни и по-ясно различими и си скубят косите, докато се опитват да ни натъпчат по малките чекмеджета в малките си глави. Те протягат ръце към нас, за да ни задушат по-лесно в собствените си провали, собствената си парализа, в тъпата си проблематика. От изборите до „преходите“, активистите никога няма да бъдат нещо повече от онова, което всеки път ни отдалечава с още малко от възможността за комунизъм. За щастие ние вече не понасяме нито измяната, нито измамата.

Миналото ни даде твърде много грешни отговори, за да не разберем, че грешките бяха в самите въпроси. Няма нужда да избираме между фетишизма на спонтанността и организационния контрол; между „всеки е добре дошъл“ на активистките мрежи и дисциплината на йерархията; между отчаяното действие сега и отчаяното чакане за по-късно; между отлагането на преживяването и експериментирането, в името на един рай, който, колкото повече се отлага, все повече прилича на ад, и пришпорването на умрялата идея, че саденето на моркови е достатъчно, за да излезем от този кошмар.

Организациите са пречки за нашето организиране.

Реално нищо не разделя онова, което сме, което вършим и в което се превръщаме. Организациите — политически или синдикални, фашистки или анархистки — винаги започват с практическото разделяне на тези части от битието. След това за тях става лесно да представят идиотския си формализъм като единствен цял за това разделение. Да се организираме не означава да структурираме своята слабост. Преди всичко това означава да създаваме връзки — връзки, които изобщо не са неутрални — здрави връзки. Степента на организираност се измерва със степента на споделяне — материално и духовно.

Отсега нататък реалното организиране за оцеляването означава реално организиране за атака. Навсякъде трябва да се разработва една нова представа за комунизма. В полумрака на кръчмите, в печатниците, в „скуотите“, фермите, окупиранияте физкултурни салони, трябва да се раждат нови съзаклятия. На тези скъпоценни завери не бива да се отказват необходимите средства за влизане в бой.

Това е истинският революционен потенциал на настоящето. Все по-честите схватки имат това чудесно предимство: те винаги дават

повод за такива съзаклятия — веднъж мимолетни, но друг път — непробиваеми. Когато няколко хиляди младежи тръгнат решени да атакуват този свят, трябва да си тъп като ченге, за да търсиш финансова следа, лидер или доносник.

* * *

Два века капитализъм и пазарен нихилизъм ни отчуждиха от най-важните неща — от самите нас, от другите, от световите. Измислицата за „личността“ се разложи със същата скорост, с която беше оживяла. Ние, децата на метрополиса, се обзалагаме, че именно в най-дълбоките лишения на битието, сред постоянното задушаване и гонения, комунизмът става възможен.

В крайна сметка ние воюваме с цяла една антропология. Със самата представа за човека.

Затова — комунизъм — като презумпция *и* като експеримент. Споделяне на чувствителността *и* развиване на споделянето. Разкриване на общото *и* изграждане на сила. Комунизъм като схемата на един масиран и дързък щурм срещу господството. Като призив и име за всички светове, изправили се срещу имперското усмиряване, всички форми на солидарност, които не могат да се принизят до царството на стоките, всички форми на приятелство, възприемащи необходимостите на войната. КОМУНИЗЪМ. Знаем много добре, че това понятие трябва да се използва внимателно. Не защото в големия парад на думите то може би вече не е много модерно, а защото нашите най-големи врагове го използват и продължават да го използват. Ние настояваме. Има думи, които са бойни полета: техният смисъл — революционен или реакционен — е победа, която трябва да се изтръгне от зъбите на борбата.

Загърбването на традиционната политика означава готовност за война, която се води и на полето на езика или по-скоро в начина, по който думите, жестовете и животът са неразделно свързани. Ако си дават толкова зор да вкарат в затвора като терористи неколцина млади комунисти, които са обвинени, че са участвали в издаването на „Идващият бунт“, това не е заради „престъпмисъл“, а по-скоро защото

те биха могли да олицетворят определена последователност между думи и дела. Това рядко се прощава.

Тези хора не са обвинени в написването на книга, нито във физическо посегателство срещу неприкосновените потоци, напояващи метрополиса. Обвинени са в това, че евентуално са се изправили срещу тези потоци с тежестта на една политическа идея и позиция. Че едно действие би могло да има логика в свят, устроен различно от този на обезлюдената Империя. Антитероризмът претендира, че се бори с някаква възможна бъдеща „престъпна група“. Реалната им борба обаче е срещу бъдещата ситуация. Възможността зад всеки бакалин да се крият лоши помисли, а зад всяка мисъл — действията, към които призовава. Възможността, изразена от една идея за политика — анонимна, но приветлива, широко разпространена и неуправляема — такава, каквато не може да се набута в склада на свободата на словото.

Едва ли има съмнение, че младите ще бъдат първите, които яростно ще се изправят срещу властта. Последните години — от бунтовете през пролетта на 2001 г. в Алжир до тези през декември 2008 г. в Гърция — са просто предупредителни сигнали в това отношение. Онези, които преди 30–40 години се разбунтуваха срещу своите родители, няма да се поколебаят да сведат всичко до сблъсък между поколенията, ако не и до предсказуем симптом на пубертета.

Единственото бъдеще на едно „поколение“ е да се превърне в предишното, по пътя, който неизбежно води към гроба.

Традицията учи, че всичко започва с „обществено движение“. Особено в момента, когато левицата, чийто труп все още се разлага, лицемерно се опитва да си върне авторитета на улицата. На улицата обаче тя вече няма монопол. Вижте само как при всяка нова мобилизация на учениците от гимназиите — наред с всичко друго, което левицата все още се осмелява да подкрепя — непрекъснато расте пропастта между хленча на нейните искания и ожесточеността и решимостта на движението.

От тази пропаст трябва да направим окоп.

Виждаме движения, които идват и си отиват, сякаш без да оставят нищо видимо след себе си. Но трябва да признаем, че нещо остава. Във всяко събитие има нещо, които не остава заловено в абсурдната нетрайност на отстъплението в някакъв нов закон или друг предтекст, и тези неща са свързани с бикфордов шнур. На пресекулки,

в някакъв свой ритъм виждаме да се оформя нещо подобно на сила. Сила, която не служи на времето, а неусетно налага свое.

Вече няма смисъл да предсказваме краха или да рисуваме радостни картини. Когато и да настъпи той — рано или късно — важно е да се подготвим. Въпросът не е да начертаем схема как трябва да стане въстанието, а да приемем възможността за въстание такава, каквато винаги трябваше да бъде: жизнен порив на младостта и народна мъдрост. Ако човек знае как да се движи, липсата на схема не е пречка, а шанс. За въстаниците това е единствената гаранция за най-важното: запазването на инициативата. Това, което остава да се създаде и да се подклажда, както се подклажда огън, е определена нагласа, определена тактическа температура, която, възникнала веднъж, дори сега, се разкрива едновременно като решителен фактор и постоянен източник на решимост. Днес вече са съживени редица въпроси, които довчера биха изглеждали чудати или старомодни. Те трябва да се разглеждат, не за да получат окончателен отговор, а за да останат живи. Това, че отново бяха поставени, е немалко достойнство на гръцкото въстание:

Как една ситуация на всеобщи безредици може да се превърне в ситуация на бунт?

Какво трябва да се направи, след като улиците бъдат превзети, след като полицията там претърпи тежко поражение?

Заслужават ли все още парламентите да бъдат атакувани?

Какъв е практическият смисъл от свалянето на местната власт?

Как да решаваме?

Как да се препитаваме?

КАК ДА СЕ НАМЕРИМ?

Невидимият комитет, януари, 2007 г.

---

[1] Мишел Алио-Мари, френският министър на вътрешните работи. — Бел.ред. ↑

[2] Френският брокер, чиито сделки костваха на Сосиете Женерал 5 милиарда евро. — Бел.ред. ↑

[3] Шефът на финансовата пирамида в САЩ, завлякъл вложителите си с 65 милиарда долара. — Бел.ред. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.